

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLERDEN SPORTİF MÜSABAKALARDA
MÜCADELE EDENLER İLE ETMEYENLERİN SOSYAL BECERİ
DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Cansu ÇAMUR

Ankara
Ocak, 2013

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLERDEN SPORTİF MÜSABAKALARDA
MÜCADELE EDENLER İLE ETMEYENLERİN SOSYAL BECERİ
DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cansu ÇAMUR

Danışman: Doç. Dr. İbrahim CİCİOĞLU

Ankara
Ocak, 2013

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Cansu ÇAMUR' un İşitme Engelli Öğrencilerden Sportif Müsabakalarda Mücadele Edenler İle Etmeyenlerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması başlıklı tezi 04/02/2013 tarihinde, jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Prof. Dr. Mehmet GÜNAY

.....

Üye (Tez Danışmanı): Doç. Dr. İbrahim CİCİOĞLU

.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Nevin GÜNDÜZ

.....

ÖNSÖZ

Bu çalışma ile Özel Eğitim Kurumlarında eğitim gören ve İşitme Engelli Öğrencilerden Sportif Müsabakalarda Mücadele Edenler İle Etmeyenler Arasındaki Sosyal Beceri Düzeylerinin farklılıkları ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Araştırmamın hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi kısmında pek çok kişinin katkısı bulunmaktadır. Tezim ile başından sonuna kadar ilgilenen, hiçbir yardımı esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. İbrahim CİCİOĞLU' na teşekkür ediyorum.

Araştırmamın istatistik çalışmaları sırasında yardımını esirgemeyen Arş. Gör. Ozan SEVER' e teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırmamın her anında maddi ve manevi hiçbir desteği benden esirgemeyen, motivasyon sağlayan ailem ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Cansu ÇAMUR

ÖZET

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLERDEN SPORTİF MÜSABAKALARDA MÜCADELE EDENLER İLE ETMEYENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.

ÇAMUR, Cansu

Yüksek Lisans Tezi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. İbrahim CİCİOĞLU

Ocak-2013, 80 sayfa

Bu araştırma, işitme engelli öğrencilerden sportif müsabakalarda mücadele edenler ile etmeyenlerin sosyal beceri düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını karşılaştırarak incelemektedir.

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim öğretim yılı içinde devlet bünyesinde eğitim gören işitme engelli öğrenciler oluştururken, örneklemini Giresun ili Eynesil ilçesinde ki ve Ordu ilinde ki 101 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmada, 15 soruluk kişisel bilgi formu ve Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği olan 23'ü olumsuz sosyal davranışlar, 24'ü olumlu sosyal davranışları ölçmek amaçlı 47 sorudan yararlanılmıştır.

İkili karşılaştırmalarda bağımsız örneklerde t-testi uygulanmıştır. Çoklu karşılaştırmalar ise tek yönlü varyans analizi (anova) ile yapılmıştır. İstatistiki analizler, SPSS 19.0 paket programı ile yapılmıştır.

Araştırmanın sonucuna göre, işitme engelli öğrencilerden sportif müsabakalarda mücadele edenler ile etmeyenler arasındaki sosyal beceri düzeylerinde farklılıkların ortaya çıktığı ve cinsiyet, eğitim durumuna göre değişkenlik göstermekte olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Spor, İşitme Engelliler.

ABSTRACT

COMPARISON OF SOCIAL ABILITY OF HEARING IMPAIRED STUDENTS PARTICIPATING WITH NONPARTICIPATING IN SCHOOL SPORTS EVENTS.

ÇAMUR, Cansu

Master Thesis, Physical Education and Sport Department

Advisor: Doç. Dr. İbrahim CİCİOĞLU

January-2013, 80 page

The purpose of this study was to evaluate by comparing social ability level of hearing impaired student participating and nonparticipating in school sports events.

Population of the study was consisted by the student who are being educated in public school during 2011-2012 education year, sample of study composed 101 students from Ordu and Eynesil district of Giresun.

In this study, a descriptive information from that include 15 questions and Matson Social Ability Evaluation Scale in Children with 47 questions that measure 23 positive social behaviour and 24 negative social behaviour.

Independent t-test was applied in dual comparisons. ANOVA was used in multiple comparisons. Statistical analysis was done by SPSS 19.0 packed program.

According to the results of the study, there were significant differences among the participating students and nonparticipating students to school sports event in terms of sex and educational status.

Key Words: Physical Education, Sports, Hearing Impaired, Social Behaviour.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZASI.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	3
1.2. Amaç.....	4
1.3. Önem.....	4
1.4. Varsayımlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar.....	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1.Eğitim.....	8
2.2.Beden Eğitimi.....	8
2.2.1. Beden Eğitiminin Önemi.....	9
2.2.2. Beden Eğitiminin Temel Faydaları.....	10
2.2.3. Beden Eğitiminin İnsan Gelişimi Üzerindeki Etkileri.....	11
2.3.Spor.....	13
2.3.1. Sporun Önemi.....	14
2.3.1.1.Kişisel Yönden Sporun Önemi.....	15
2.3.1.2.Toplumsal Yönden Sporun Önemi.....	15
2.3.1.3.Ekonomik Yönden Sporun Önemi.....	16
2.3.1.4.Çocuk ve Gençler İçin Spor Eğitiminin Önemi.....	16
2.4.Özel Eğitim.....	17
2.4.1. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Sınıflandırılması.....	17
2.4.2. Özel Eğitim Kurumları.....	18
2.4.2.1.Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi.....	19
2.4.2.2.Okul Öncesi Eğitimi.....	20
2.4.2.3.Hazırlık Sınıfı.....	20
2.4.2.4.İlköğretim.....	21
2.4.2.5.Evde Eğitim.....	22
2.4.2.6.Orta Öğretim.....	22

2.4.2.7.Yüksek Öğretim.....	23
2.4.2.8.Yaygın Eğitim.....	23
2.5.Engellilik.....	24
2.5.1. Engelliliğin Genel Nedenleri.....	25
2.5.1.1.Doğum Öncesi Nedenler.....	25
2.5.1.2.Doğum Anına Ait Nedenler.....	26
2.5.1.3.Doğum Sonrası Nedenler.....	26
2.6.İşitme Engellilik.....	26
2.6.1. İşitme Engellilerin Sınıflandırılması.....	27
2.6.2. İşitme Kaybının Nedenleri.....	29
2.6.3. İşitme Engelli Öğrencilerin Özellikleri.....	30
2.6.3.1.Bilişsel Gelişim Özellikleri.....	30
2.6.3.2.Duyuşsal Gelişim Özellikleri.....	30
2.6.3.3.Motor Gelişim Özellikleri.....	31
2.6.3.4.Dil ve Dil Gelişimi	31
2.6.4. İşitme Engelli Çocuğun Kişilik Gelişimi ve Sosyal Uyumu.....	32
2.6.5. İşitme Engelli Çocukların Beden Eğitimi Derslerine Katılımları.....	33
2.7.Sosyal Beceriler.....	33
2.7.1. Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması.....	36
2.7.2. Sosyal Becerilerin Boyutları.....	37
2.7.3. Sosyal Beceri Modelleri.....	41
2.7.3.1.Motor Sosyal Beceri Modeli.....	41
2.7.3.2.Üretici Sosyal Beceri Modeli.....	42
2.7.3.3.İnsan Davranışı Modeli.....	42
2.7.3.4.Sosyal Öğrenme Modeli.....	43
2.7.3.5.Üç Sistem Yaklaşımı.....	43
2.7.3.6.Kendini Ortaya Koyma Yaklaşımı.....	45
3. YÖNTEM.....	46
3.1.Araştırmanın Modeli.....	46
3.2.Evren ve Örneklem.....	46
3.3.Verilerin Toplanması.....	47
3.4.Verilerin Analizi.....	47
4. BULGULAR ve YORUM.....	48
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	56
5.1.Sonuç.....	56
5.2.Öneriler.....	60
KAYNAKÇA.....	61
EKLER.....	66

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: İşitme Engellilerin Sınıflandırılması.....	28
Tablo 2: McFall' un Üç Sistem Yaklaşım Modeli.....	44
Tablo 3: Yaş'a Göre Cinsiyet Dağılımları.....	48
Tablo 4: Ailenin Aylık Gelir Durumu Dağılımı.....	48
Tablo 5: Anne-Baba Eğitim Durumu Dağılımı.....	49
Tablo 6: Engel Gerekçesi Dağılımı.....	49
Tablo 7: Engellilik Süresi Dağılımı.....	50
Tablo 8: Cinsiyete Göre Sportif Müsabakalarda Mücadele Etme Dağılımı.....	50
Tablo 9: Eğitim Durumuna Göre Sportif Müsabakalarda Mücadele Etme Dağılımı.....	50
Tablo 10: Aylık Gelir Düzeyine Göre Sportif Müsabakalarda Mücadele Etme Dağılımı.....	51
Tablo 11: Engellilik Süresine Göre Sportif Müsabakalarda Mücadele Etme Dağılımı.....	52
Tablo 12: Olumlu ve Olumsuz Sosyal Beceri Puanlarına Göre Cinsiyetlerin Karşılaştırılması.....	52
Tablo 13: Sosyal Beceri Puanlarının Kız ve Erkek Öğrencilerde Öğretim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması	53
Tablo 14: Sportif Müsabakalarda Mücadele Edenlerin Olumlu ve Olumsuz Sosyal Beceri Puanlarına Göre Dağılımları.....	54
Tablo 15: Sportif Müsabakalara Katılım Durumlarının Olumlu ve Olumsuz Sosyal Beceri Puanlarına Göre Cinsiyet Dağılımları	54

KISALTMALAR LİSTESİ

Db: Desibel

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

Ort. : Ortalama

Std. Sapma: Standart Sapma

VD. : Ve Diğerleri

VB. : Ve Benzeri

1. GİRİŞ

Genel eğitimin amaçlarına ulaşmada beden eğitimi ve sporun amacı en önemli basamağı oluşturmaktadır. Beden eğitiminin amacı, öğrencilerin fiziksel etkinlikler, yani hareketler yolu ile gelişim ve eğitimlerini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst düzeye ulaşmasına yardımcı olmaktır. Eğitimde amaçların gerçekleşmesinde öğrencilerin zihinsel ve duygusal eğitimleri yanında fiziksel eğitimleri içinde şartların düzenlenmesine bağlıdır. Bu nedenle beden eğitimi ve spor genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Her zaman amaçları arasında bir paralellik olması gerektiğinden her ikisi de birbirini tamamlayıcı bir yapı taşırlar. Beden eğitimi ve sporla öğrenciler kişilik, karakter, organik, sinir kas, duygusal, zihinsel, sosyal, bireysel ve toplumsal birçok değeri kazanmalarında beden eğitimi ve spor vazgeçilmez ve en önemli derslerden birisidir. Günümüzde beden eğitimi ve spor; yetişmekte olan yeni nesillerin temel kaynağı olan insana, fikren ve bedenen sağlık kazandıran bir faaliyet planı olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple, henüz çocukluk ve gençlik devresinde olan çeşitli bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar kazanma çağını yaşayan her kademedeki okul öğrencilerinin, çağımızın eğitim anlayışına uygun bir şekilde, kendi kapasitesi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmesi önemle ele alınmaktadır (Çöndü, 2004).

Her gelişim döneminin (bebeklik, küçük çocukluk, okul öncesi, ilkokul, ergenlik dönemi gibi) ortak özellikleri, benzerlikleri vardır. Bütün bebekler, emerler, uyurlar, bir gereksinim içinde olduklarında ağlarlar. İki yıl içinde oturma, sıralama ve adımlama gibi hareket becerilerini kazanırlar. Bebekler arasında bu benzer özelliklerin yanı sıra bireysel farklılıkların da olduğu bir gerçektir. Bazı bebekler, daha çok ağlar, daha az uyurlar ve zor bebeklerdir. Bunlar doğal farklılıklarıdır. Ancak bazı bebekler özellikleri yönünden diğer bebeklerden önemli derecede farklılıklar gösterirler. Örneğin, bir yaşına geldikleri halde oturma becerisini kazanamazlar, sözel ifadeleri anlayamazlar ve kullanamazlar ya da tüm bunları yapabildikleri halde görme duyusuna sahip olmadıkları için bağımsız hareket edemezler, nesnelere tanıyamazlar. Kendi yaşlarından olumsuz yönde farklılıklar gösteren ve sahip oldukları bu yeteneksizlikler nedeniyle çevrenin dikkatini üzerine çeken bu çocuklar çok çeşitli şekillerde tanımlanmaktadırlar. “Engelli”, “özel gereksinimli” ve “yetersizliği olan birey” gibi genel ifadelerin yanı sıra, engel grubuna yönelik “zihinsel engelli” ya da “görme engelli” gibi ifadeler de kullanılmaktadır (Özer, 2010).

İnsanın çevreye uyum sağlayabilmesi için gerekli olan en önemli öğelerden birisi de iletişimdir. İnsanlar arasındaki ilişki iletişim yoluyla kurulur. İletişim, konuşan ve dinleyenin güdü, algı, eğilim ve tutumlarından oluşan insan davranışlarının oldukça karmaşık bir şeklidir. Bireyler duygu, düşünce ve

isteklerini sözel ve sözel olmayan mesajlarla birbirlerine iletirler. Başkalarını etkiledikleri gibi, başkalarından gelen çeşitli iletilerin de etkisinde kalırlar (Yüksel, 1997).

Hangi engel grubuna dahil olursa olsunlar, engelli insanlar için sporun önemi çok büyüktür. Öncelikle spor, engelli insanların kendine özgüvenini artırır. Sonra rehabilitasyonlarına büyük ölçüde katkıda bulunur. Bugün ülkemizde ve batıda sporun içinde olmadığı bir rehabilitasyon programı yok gibidir. Ayrıca spor, engelli insanların toplumla kaynaşmasını sağlar. Spor yaparak adlarını duyuran engelli insanlar, uluslararası yarışmalarda ülkelerini temsil ederek birçok başarıya imza atarlar (Kocaömer, 2003).

Sporun engellilerin yaşamındaki yeri yadsınamaz. Spor aracılığıyla engellilerin çevrelerindeki kişilerle ilişkileri düzenlenir, paylaşma, özveri duyguları daha gelişmiş ve kendilerine güvenleri artmış olacaktır. Engellilerin kendi aralarında ve engelli olmayanlarla işbirliği, iletişim ve paylaşım içerisinde olmaları, birlikte oyun oynamaları, sosyal etkinliklere birlikte katılmaları gerçekleşmiş olur (Özdiñ, 2005).

İnsan biyo-kültürel ve sosyal bir varlıktır. İşitme engelli bireyi doğrudan etkilemekle birlikte, bulunduğu aileyi ve çevreyi etkileyerek toplumsal bir özellik taşımaktadır. İşitme dil ve konuşma iletişiminin temel öğeleridir ve bunlar gerçek yaşantıda birbirleriyle de iç içedir. Bu mekanizmadaki herhangi bir bozukluk dilin, konuşmanın doğal yollarla öğrenilmesini engellemekte ve iletişim becerisinin kazanılmasını güçleştirmektedir. İşitme hayatın kendisiyle ilişki kurduran ve kişinin zihinsel ve dil gelişiminde yer alan temel faktörlerden biridir (Bilir ve Bal, 1995; Cüceloğlu, 1987).

İnsan sosyal bir yaratık olduğu için, insanlar bir arada yaşama eğilimi gösterirler. Ancak, bu “bir arada yaşama” bazı kişiler için kolayca gerçekleştirilebilir, başarılı olabilir. Bazı kişiler ise bunu kolayca başaramazlar; “beceriksiz”, “sıkılgan”, “utangaç”, “çekingen”, “ürkek”, “tutuk”, “sosyal fobik” vb. olarak nitelenirler. Tabii ki, bu farklılık, insanı anlamaya çalışan bir bilim olan psikolojide çözümlenmesi gereken bir problem olarak ortaya çıkar (Bacanlı, 2008).

Her türlü spor aktiviteleri, sosyal bir deneyimdir. Sportif etkinliklere katılan bireyler, oyun ve hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme imkanı bulurlar. Saldırganlık, utangaçlık, kıskançlık gibi duyguların boşalmasını sağlar ve bunların kontrol edilmesi öğrenilir. Baskı altındayken enerjiden kurtulmanın yolu, oyun ya da spor etkinliklerine katılmaktadır. Spor etkinliklerine katılma, bireyin fiziksel olduğu kadar, sosyal gelişimine de katkıda bulunur (İşler, 2001).

Spor, insanlara kişisel ve sosyal kimlik, grup üyeliği duygusu vererek, onları bir araya getirir. Spor, bu işlevi birçok yolla başarabilir. Sporun popülerliği, sosyal sınıf, ırk, cinsiyet ve yaş ayrımı gözetmeyen bir olgu olması,

sosyal rollerini daha kolay yerine getirmesini sağlamaktadır. Ayrıca spor, gerilim ve çatışmanın sınırını aşarak, insanlar ve toplumlar arasında iletişimin kurulmasını sağlar. Spor, bireyleri, bir ailenin komşuluğunu, şehrin veya milletin takım üyeleri haline getirecek güce sahip bir araçtır. Spor aynı zamanda önyargıları, tahakkümü yenmeye yardımcı olur ve bireylerin birbirine daha saygılı ve gerçekçi yaklaşımlarda bulunmalarını sağlar (Yıldıran ve Yetim, 1996).

1.1. Problem

İnsanların bir bölümü, vücutlarındaki bazı fiziki eksikliklerinden dolayı engelli grubuna girer. Bu özürler, doğuştan olabildiği gibi sonradan da oluşabilmektedir. Bu insanlar, fiziki açıdan diğer insanlarla aynı şartlarda yaşamlarını sürdürürken, bazı problemlerle karşılaşır. Bu problemler, iş hayatında, eğitim hayatında, günlük hayatta ve daha birçok alanda karşılımlarına duvar gibi çıkar (Çağlar, 1976).

Sağlıklı bireylerin bedensel ve ruhsal gerilimlerden kurtulmaları, hayat şartlarına fiziksel uygunluk sağlayabilmeleri için önerilen sportif aktivitelerin ve sporun, engellilerce yapılabileceği hususu uzun yıllar ihmal edilmiştir. Oyun, spor ve yarışma tarzında yapılan aktiviteler engelli rehabilitasyonunda ve toplumla iletişime geçmede en kolay yoldur (Ergun vd., 1990).

Engelli bireylerde fiziksel aktivitelere katılmanın yararlarını felsefi açıdan değerlendiren yazarlar daha çok duyuşsal gelişim ve psikomotor gelişime katkılarını vurgulamaktadırlar. Brouwer ile Ludeke (1995) ve Atay (1995), sporun hem bedensel ve zihinsel yönden hem de engelli kişiler için son derece değerli olduğunu ancak, engelli bireylerin spora olan gereksinimlerinin daha fazla olduğunu, sporun, engelli bireylerin hareket etmekten haz alma, eğlenme ve başarma gereksinimlerinin karşılanmasında önemli bir araç olduğunu ifade etmektedirler. Yazarlara göre, spor kişilere özrü ile başa çıkmasını ve özrünü, hafifletmesini öğretmekte, keyif vermekte, iletişim ve paylaşım sağlamakta, yaşam motivasyonunu artırmakta, dürüstlük, hoşgörü, işbirliği gibi olumlu kişilik özelliklerinin kazanılmasını sağlamaktadır (Özer, 2010).

Sporun engelliler üzerindeki bu etkisini sosyolojik açıdan ifade etmek gerekirse bu olguya sosyalleşme veya toplumsallaşma diyebiliriz. Bireylerin diğer insanlarla etkileşimini, içinde yaşanılan gruba veya topluma üye olma sürecini anlatan bu kavram gerçekte tüm bireyleri doğumdan ölümüne kadar etkileyen önemli bir sosyal süreçtir (Söğüt, 2006).

Fakat bu tür bir problemin işitme engelliler için yeterli düzeyde araştırılmadığı görülmektedir. Bu araştırma bu eksikliği kapatmaya yöneliktir.

Bu çalışma, işitme engelli öğrencilerden sportif müsabakalarda mücadele edenler ile etmeyenlerin sosyal beceri düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmak ve bundan çıkacak sonuçları değerlendirmeyi hedeflemiştir.

1.2.Amaç

Bu çalışma ile Giresun/Eynesil ve Ordu illerinde işitme engelliler okulların da beden eğitimi dersine katılarak sportif müsabakalarda mücadele eden öğrenciler ile sportif müsabakalarda mücadele etmeyen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

1.3.Önem

Devlet İstatistik Enstitüsü başkanlığı ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı İşbirliği ile 2002 yılında gerçekleştirilen “Türkiye Özürlüler Araştırması” sonuçlarına göre, ülkemizde engelli nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %12.29’dur (Özer, 2010).

Dünyaya gelen her 10 çocuktan biri engelli doğmakta veya doğduktan sonra yaşamını engelli olarak sürdürmek zorunda kalmaktadır. Bu çocukların %80’i gibi büyük bir bölümü hiçbir rehabilitasyon merkezi ve spor alanları olmayan ülkelerde yaşamakta, bir bölümü ise, yaşadığı yerde rehabilitasyon merkezi, spor alanları olduğu halde bu olanaklardan yararlanamamaktadır (Söğüt, 2006).

Son zamanlarda, birçok ülkede beden eğitimi ve spora eşit ulaşım ve katılım olanaklarının sunulması amaçlanmakta ve ayrıştırılmış ortamlardan ziyade kaynaştırma programlarına odaklanan bir eğilim görülmektedir. Bu bağlamda herkes için spor hareketinin, aktivitelerinin ve kampanyalarının içinde giderek artan bir şekilde engelli bireylerin dahil edildiğini belirtmek gerekir. Yüksek performans sporu açısından bakıldığında giderek daha da artan medya ve toplum ilgisi söz konusudur. Bu özellikle Paralimpik Oyunlar ve Özel Olimpiyatlar açısından doğrudur. Son 15 yıldır öğretmen ve antrenör yetiştirme programlarında büyük değişimler olmuştur. Avrupa düzeyinde, hatta son zamanlarda dünya düzeyinde Thematic Network olarak adlandırılan engelliler için fiziksel aktivite alanında çalışan uzmanların kıtasal ve uluslararası işbirliği

çok disiplinli bu alanın kabul ve farkındalığını giderek artırmaktadır (Doll-Tepper, 2007).

Atay, 1995; Brouwer ve Ludeke' e göre spor, engelli bireylerin, sağlam ve engelli bireylerle bir araya gelmelerine olanak sağlayarak özel eğitimde ulaşılması hedeflenen "kaynaştırma" için son derece önemli işlevi yerine getirmektedir. Böyle bir ortamda, engelli birey, diğer engelli bireylerin sorunlarını gözleyerek kendine karşı olumlu tutum geliştirmekte, yaratıcılığı uyarılmakta, yalnızlık duyguları en aza inmekte, çevresi genişlemekte ve daha anlamlı bir yaşam sürme şansı yakalamaktadır (Özer, 2010).

Sosyal beceriler, kişiler arası ilişkilerde, kişinin kendisi dahil insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve bu anlayışa uygun davranma yeteneğidir (Marlowe, 1986).

Araştırmalar gösteriyor ki; engelli bireylerin sosyal becerilerinin gelişmesi ve hayatın içerisinde yer edinebilmeleri, beden eğitimi dersi ve spor ile birlikte sosyal hayata uyum sağlayabilmeleri adına önem teşkil etmektedir.

Bu kapsamda işitme engelli öğrencilerden sportif müsabakalarda mücadele edenler ile etmeyenlerin sosyal becerilerinin geliştirilmesi, onların hayata farklı bir bakış açısıyla yaklaşmalarına katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.4.Varsayımlar

Araştırmada şu temel varsayımlardan hareket edilmektedir;

- Çalışmaya katılan deneklerin ölçme aracına içtenlikle gerçekçi cevaplar verdikleri,
- Araştırma örnekleminin, evreni tam olarak yansıttığı,
- Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin, ölçmek istenen değişkenleri ölçtüğü varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

1. Çalışma, işitme engelliler okullarında beden eğitimi dersine katılan öğrenciler ile sınırlı tutulmuştur.
2. Çalışma, işitme engelliler okullarında beden eğitimi dersine katılarak sportif müsabakalarda mücadele eden ve mücadele etmeyen engelli öğrenciler ile sınırlı tutulmuştur.
3. Çalışma, Giresun/Eynesil ilçesinde ve Ordu ilinde eğitim gören işitme engelli öğrenciler ile sınırlı tutulmuştur.

1.6.Tanımlar

Beden Eğitimi: Kişinin fiziksel hareketlere katılmak suretiyle davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitiminin amaçlarına uygun (bedensel, duygusal, sosyal ve zihinsel) değişme meydana getirme sürecidir (Tamer, 2001).

Spor: Beden eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlarda somutlaşmış, üst düzeyde yapıldığında fizyolojik, psikolojik, estetik, teknik özellikleri gerekli kılan yarışmaya dayalı ve katı kurallarla çevrili bir etkinliktir. Görünürdeki en çarpıcı amacı (beden eğitimi ile birlikte taşıdığı eş amaçlar dışında) yarışmak ve kazanmaktır (Aracı, 2004).

Sportif Müsabaka: Spor türünün gerektirdiği kurallar çerçevesinde bireysel ya da takım olarak yapılan, sonucu fiziki beceri, deneme ve rasyonel akılcı seçeneklerin bulunduğu stratejik faktörlerden biri veya bu öğelerin birlikte belirlediği bazı ortak amaç ve ödül'den daha fazla pay almak amacıyla yapılan mücadeledir (Gündüz, 1992).

Özel Eğitim: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime “özel eğitim” denir (MEB, 2006).

Engellilik: Bir aktiviteyi normal tarzda veya normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmekte ki kısıtlılık veya yetersizliktir (Özkatar Kaya, 2010).

İşitme Engelli: İşitme duyarlılığının kişinin gelişim, uyum özellikle iletişimdeki görevlerini yerine getiremeyişinden ortaya çıkan duruma denir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1997).

Sosyal Beceriler: Kişiler arası ilişkilerde sosyal bilgiyi alma, çözümlenme ve uygun tepkilerde bulunma, hedefe yönelik ve sosyal bağlama göre değişen; hem gözlenebilen hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlardır (Yüksel, 2004).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Eğitim

Eğitim, insanoğlunun varoluğu kadar eski bir kavramdır. Bireyin doğumundan ölümüne kadar süren bir olgu olduğundan ve politik, sosyal, kültürel, bireysel boyutları da aynı anda içinde bulundurduğundan tanımlanması zordur. Eğitim, yüzyıllardır insanları düşündüren ve ortak bir karar vermeye zorlayan, sadece bireyi değil tüm toplumları, ülkeleri ilgilendiren zor olduğu kadar da karmaşık bir kavramdır (Özcan, 2010).

Eğitim bir süreçtir. Süreç, bir amaca yönelmiş olan sürekli değişmelerin tamamıdır. Kişinin aldığı eğitimle sürekli olarak değişmesi, yetersiz durumdan daha yeterli duruma gelmesi sağlanmaktadır. Bu değişiklikler, birbirini izleyen ve birbiri üzerine biriken öğretim ve öğrenmeler sonucunda gerçekleşmektedir (Tamer, 2001).

Eğitim, yaygın bir biçimde “insanın kişiliğini besleme süreci” ve “insan sermayesine yapılan yatırım” olarak kabul edilmektedir. En genel anlam da “istendik davranış oluşturma ya da istendik davranış değiştirme süreci” olarak tanımlanan eğitim, toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, ahlak standartlarının bilgi ve beceri birikimlerinin yeni nesillere aktarılması ile ilgilidir. Bu anlamda eğitim, “bireyi, istendik nitelikte kültürleme süreci” dir (Senemoğlu, 2010).

2.2.Beden Eğitimi

Eğitimde beklenen bireylerin, gizil güçlerini ve yeteneklerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Bireyleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek çağdaş eğitimin temel ilkelerindendir. Çağdaş anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesi bireyin, zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi ile olasıdır. İşte bu noktada beden eğitimi, genel eğitimin vazgeçilmez bir parçası olmaktadır.

Hareket etmeyi öğrenme ve hareketler yoluyla öğrenmeyi amaçlayan beden eğitimi, genel eğitimin amaçlarına hareketler aracılığıyla katkıda bulunmaktadır (Eroğlu, 2011).

Milli Eğitimin temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini sağlamaktadır. İnsanın, toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbiriyle uygun ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır. Beden eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında büyük rol oynar. Kısaca, beden eğitimi bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyuna, cimnastiğe, spora dönük alıştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (Aracı, 2004).

Beden eğitiminde eğitimin diğer alanlarından farklı olarak “hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme” esas alınmaktadır. Bir başka deyişle beden eğitimi “fiziksel hareket yoluyla insanın eğitilmesidir” (Tamer, 2001).

Beden eğitimi; milli eğitim ilkelerince; bireyin zihinsel, fizyolojik ve psikolojik yapısını güçlendiren, bireyin sosyalleşmesine katkıda bulunan, spora dönük çalışmalar sağlayan eğitimidir.

Bu görüşlere göre; Beden kavramı sadece fiziksel bir olguyu çağrıştırmakta, bedensel geleneksel beden eğitimi modelinde etkinlikler yaşantıyla ilişkilendirilememektedir, beden eğitimi etkinliklerinden toplumun farklı kesimlerinin beklentileri birbirinden çok farklıdır ve geleneksel beden eğitimi etkinlikleri çocuk ve gençlerin sosyalleşmelerine katkı yapmamaktadır. Bu etkinlikler çocuğun bireyselliğine dönüktür ve serbest zamanlarını olumlu değerlendirilmeye yönelik güdülemeden yoksundur (Mirzeoğlu, 2003).

2.2.1. Beden Eğitiminin Önemi

Günümüzde beden eğitimi ve spor, yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insanın fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini amaç edinen ve genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak görülen bilinçli ve planlı faaliyetlerdir (Yıldıran ve Yetim, 1996).

Beden eğitimi programlarının öğrencilerin sağlıklı bir yaşantıya sahip olmalarına da etkisi vardır. Sağlıklı öğrenciler, daha etkili öğrenebilirler. Eğitim sistemi içindeki öğrenme görevlerini yapabilmek için daha çok enerjiye sahip olurlar. Bu durum öğrencilerin, sadece öğrenme yaşantılarında değil, günlük yaşamları için de gereksinimleri olan enerjinin ve canlılığın kaynağını oluşturur. Eğitimin başlıca amacı öğrencilerin topluma üretken bireyler olarak hazırlanması olduğundan, bireylerin sağlık ve refahlarına da dikkat etmesi gerekmektedir. Düzenli fiziksel aktivitede bulunmak kişinin tüm sağlığını geliştirir. Sağlıklı yetişkinlerden oluşan toplumlarda, bireyler daha etkili ve üretken bir biçimde çalışabilirler. Beden eğitimi programları, öğrencilere bir ömür boyu fiziksel aktivitede bulunmalarını sağlayan becerileri, bilgi ve davranışları kazanmalarını sağlayabilir (Alpaslan, 2008).

2.2.2. Beden Eğitiminin Temel Faydaları

Adams tarafından belirlenen beden eğitiminin temelini oluşturan bilimsel ilkeler şöyledir (Bucher, 1979);

1. Eğitim, tüm organizmayı içerir. Zihin-beden bütünlüğü eğitimin temel felsefesini oluşturur.
2. Beden eğitimi genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Beden eğitiminin amaçlarına uygundur ve bu amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunur.
3. Beden eğitimi etkinlikleri büyüme ve gelişme için temeldir. İnsan organizmasının optimum gelişmesi büyük kas gruplarının katıldığı bedensel etkinliklere bağlıdır.
4. Beden eğitimi serbest zamanların kullanımına katkıda bulunur.
5. Beden eğitimi, kendini ifade etme ve yaratıcılık olanakları sağlar. Bedenin bireyin duygularını ifadeye kullanılması, yeni hareketlerin yaratılmasında zengin olanaklara sahiptir.
6. Beden eğitimi kültürel gelişmeye katkıda bulunur. Estetik beğeniye ve artistik üretime olanak sağlar.
7. Beden eğitimi, duyguların kontrol edilmesine katkıda bulunur. Oyun ve spor ortamındaki etkileşim duyguların boşalımı ve kontrolü için uygun olanaklar sağlar.
8. Beden eğitimi, karakter ve kişilik gelişimine katkıda bulunur. Güçlü bağlar, bağlılık, takım ruhu, grup etkileşimi, oyun ve spor alanlarında görülen özelliklerdir. Bu özelliklerin kişilik gelişimine katkıları vardır. Takım arkadaşlarına, rakibe uyum, toplumsal uyumun sağlanmasına etkili olur.

9. Beden eğitimi, organik gelişime (fiziksel uygunluk) katkıda bulunur.
10. Psikomotor becerileri geliştirir.
11. Sağlık ve korunma alışkanlıklarının gelişimini sağlar.
12. Zihinsel gelişim için olanaklar sağlar.
13. Demokratik süreçlere katkıda bulunur. Sınıf etkinliklerinin planlaması ve yürütülmesinde tüm bireylerin katılımı gereklidir.
14. Beden eğitiminin temelinde biyoloji, psikoloji ve sosyoloji belirtileri yer alır. Programların planlanmasında bu alanlardan yararlanır.
15. Beden eğitimi, bireyin gereksinimlerine dayanır. Hareket, en temel gereksinim olarak kabul edilir. Fiziksel etkinlik yaşamak için gereklidir. Durağan modern yaşam, bu bağlamda beden eğitimi daha da önemli kılar.
16. Oyun, eğitsel potansiyele sahip içgüdüsel bir dürtüdür. Oyunun dinamik niteliği bireylerin daha uygun davranış biçimleri elde etmelerinde kullanılabilir.

2.2.3. Beden Eğitiminin İnsan Gelişimi Üzerindeki Etkileri

İnsan fiziksel, zihinsel ve ruhsal yönleriyle bir bütün olarak değerlendirilmeli, eğitim bu hizmeti gerçekleştirecek şekilde düzenlenmelidir. Beden eğitimi etkinlikleri ile birey kendi yeteneklerini ve başkalarının yeteneklerini tanımayı, eşit koşullarda yarışmayı, yenilgiyi kabullenerek başkalarını takdir edebilmeyi, kazandığı zaman mütevazı olabilmeyi, zamanını ve emeğini en uygun şekilde kullanmayı öğrenir. Bu anlamda beden eğitimi insanı çok yönlü olarak hayata hazırlamayı amaçlayan çağdaş eğitim sisteminin önemli bir aracıdır (Mirzeoğlu, 2011).

1. Fiziksel Gelişimdeki Etkileri

Bireylerin fiziksel gelişimlerine katkıda bulunmak yalnız beden eğitime özgü bir amaçtır. Hareket, bireyin doğasında vardır. Hareket sisteminin temelini ise aktif olarak kaslar, pasif olarak da kemikler oluşturur. Hareket bunların daha güçlü olmasına yardımcı olur. Aynı zamanda beden eğitimi etkinlikleri, kemik özgül ağırlığını ve bağ dokularının esnekliğini artırarak bunları baskı ve gerginliklere karşı güçlendirir. Beden eğitimi etkinlikleri düzenli yapıldıklarında,

organizmanın fiziksel uygunluk ve dayanıklılığını, buna bağılı olarak iç organların fonksiyonlarını geliştirir. Böylece organizmanın değişen koşullara daha kolay uyum sağlaması ve yorgunluğa karşı koyma gücü artar (Mirzeoğlu, 2011).

2. Psiko-Motor (Devinişsel) Gelişimdeki Etkileri

Çocuk için yaptığı her motor hareket, sözsüz iletişim anlamındadır. Motor davranışlar yolu ile dış dünya ile iletişim kurar. Kazandığı her yeni beceri ile de kendi dünyasının genişlemesine ve yeni deneyler yapmasına yardımcı olur (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2007).

Fiziksel gelişim, psikomotor gelişim ile paralel gitmektedir ve birbirinden ayrı düşünülemez. Bir çocuğun çevresini tanınması ve çevresini yönetme becerisine kavuşma sürecinde “motor gelişimi” son derece önemlidir. Bu süreçte, çocuğun bağımsızlığını tanınmasında ve yönetmesindeki rolü de göz ardı edilmemelidir. Bunun yanı sıra çevresine uyum sağlaması ve sosyal faaliyetlerde varlık göstermesi için de “psikomotor” gelişim iyi anlaşılmalıdır. Psikomotor gelişimin sağlıklı olması, fiziksel gelişiminin yanı sıra zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine de önemli katkı sağlar (MEB, 2007).

3. Bilişsel Gelişimdeki Etkileri

Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan, aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişimine bilişsel gelişim adı verilmektedir. Bilişsel gelişim; bebeklikten yetişkinliğe kadar, bireyin çevreyi, dünyayı anlama yollarının daha kompleks ve etkili hale gelmesi sürecidir (Senemoğlu, 2010).

Fiziksel beceriler öğrencinin beyni ile kasları arasında bir koordinasyon kurmayı düşünbilmesini gerektirir. Beceri öğrenmek, otomatik olmayıp, zihnin uyanık ve hazır olmasını, ayrıca çabayı gerektirir. Düşünmek, yalnız fiziksel becerilerin öğrenilmesi ile ilgili değildir. Bu aynı zamanda bu becerilerin öğrenilmesinde gerekli bilgileri de kapsar. Bu bilgiler ise, kuralların, tekniklerin, yöntemlerin ve kullanılan terimlerin öğrenilmesi ile ilgilidir. Bütün bu bilgiler hareketin tamamının iyi yapılabilmesi ve yapılan hareketin öneminin daha iyi anlaşılması için gereklidir (Mirzeoğlu, 2011).

4. Duyuşsal ve Toplumsal Gelişimdeki Etkileri

Toplumun, kendinden beklenen fonksiyonları yerine getirebilmesi için, onu oluşturan insanların bazı kuralları içselleştirilmesi gerekmektedir. Bu kurallardan bazıları, bireyin başkalarıyla nasıl etkili iletişim kuracağı; başkalarını incitmekten nasıl kaçınacağı, genellikle başkalarıyla nasıl iyi geçineceği, diğer bir deyişle, çevresine nasıl etkin bir uyum sağlayacağı ile ilgilidir. Etkin bir uyum ifadesi, toplumca belirlenen bazı kuralların içselleştirilmesiyle birlikte, geçerliliğini yitirmiş kuralların atılması, gerekli olanların yeniden geliştirilmesine katkıyı da kapsamaktadır (Senemoğlu, 2010).

Her beden eğitimi etkinliği toplumsal bir deneyimdir ve çoğunlukla duyguları içerir. Bu tür etkinliklere katılan birey hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme olanağı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık, kıskançlık vb. duygularında boşalım sağlar, bunları kontrol etmesini öğrenir. Baskı altındaki duygusal enerjiden kurtulmanın bir yolu spor ya da oyun etkinliklerine katılmaktır (Aracı, 2004).

Ayrıca bireylere etkin olma, sorumluluk yükleme ve sonuçlara katlanma olanakları sağlar. Bireyler kişisel sorumlulukların bilincine varır ve onları kabul ederler. Tavrı, beğeni ve değerlerini (dürüstlük, dostluk, işbirliğine yatkınlık, sevecenlik vb.) davranış yoluyla ifade olanağı bulurlar (Aracı, 2004).

2.3. Spor

İnsanlar toplumsal bir ortamda sürekli davranışlar gösterir. En önemli özelliklerinden biri sürekli olarak hareket etmeleridir. Bu davranışlar toplumsal ilişkilerinde, yaşamı sürdürme çabasında, eğlenme ve dinlenme etkinliklerinde görülür. Davranışlarının belli amaçları vardır. Bu amaçlar özetle varlığını denge içinde sürdürmek ve uyumdur (Doğan, 2005).

Sporun tarihsel süreç içinde doğuşu ve gelişimi, insanın doğayla mücadelesiyle başlar ve bu mücadele içerisinde gelişimini sürdürür. Zorlu doğa koşullarında yaşamı devam ettirebilmek için, korunmak, beslenmek, barınmak gibi nedenlerle kendiliğinden ortaya çıkan bir takım eylemler zaman içerisinde bazı kural örüntüleriyle ve amaçsal değişikliklerle günümüzde spor olarak bilinen eylem bütünlüğünün temelini oluşturmuştur (Mirzeoğlu, 2011).

Spor, başarıyı genişletme ve yarışmada üstün gelme amacını içerir. Bunun için bedensel açıdan daha yetenekli olanların seçilmesi ve seçilenlerin

sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmeleri gerekir. Spor, gerçek anlamda başarı gücünün artırılması ve kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun bir çabadır (Aracı, 2004).

Spor, engelli bireylerin sağlam ve engelli bireylerle bir araya gelmelerine olanak sağlayarak özel eğitimde ulaşılması hedeflenen “kaynaştırma” için son derece önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Böyle bir ortamda, engelli birey, diğer engelli kişilerin sorunlarını gözleyerek kendine karşı olumlu tutum geliştirmekte, yaratıcılığı uyarılmakta, yalnızlık duyguları en aza inmekte, çevresi genişlemekte ve daha anlamlı bir yaşam sürme şansı yakalamaktadır (Atay, 1995; Brouwer ve Ludeke, 1995).

Sporun kas ve sinir sisteminin, zihinsel reaksiyonların, vücudun fizyolojik ve metabolik gelişimini destekleyen bir araç olduğunu belirten Brouwer ve Ludeke (1995), fiziksel aktivitelerin bir çeşit rehabilitasyon özelliğini vurgulamaktadırlar. Yazarlara göre, sportif aktivitelere katılma bireye, kasların güçlendirilmesi, koordinasyon gelişimi, denge gelişimi, duruş kontrol gelişimi, esneklik gelişimi, solunum ve dolaşım sisteminin gelişimi, spastisiteyi önleme alanlarında büyük yararlar sağlamaktadır (Özer, 2010).

2.3.1. Sporun Önemi

Spor, gelişmekte olan çocuklar için sadece organik sağlık ve gelişmek için değil, iyi bir şahsiyetin gelişmesi, mental sağlığı için de gereklidir (Çobanoğlu, 1992).

Bugün sporun bir eğitim aracı olarak (zihin, akıl) çocuğun her yönden gelişmesinde büyük rol oynadığı bilinmektedir. Sportif oyunlara bir ekip üyesi olarak katılma; çocukta yardımlaşma, beraber çalışma, diğer ekip elemanlarına ve oyun düzenine saygılı olma gibi duygularını geliştirir (Çobanoğlu, 1992).

Spor etkinlikleri bireyin enerjisini, kaslarını, zihinsel yetilerini, algılarını, hızlı karar vermesini, toplumsal niteliklerini kullanmasını gerektirir. Bu özellikler sporun bedensel-ruhsal-toplumsal yönlerinin olduğunu gösterir (Doğan, 2005).

Sporun bireyler ve toplumlar üzerinde ruhsal-toplumsal etkileri vardır. Bu etkiler kişilik üzerine etkileri, sevmeyi, hakkını aramayı ve hak yememeyi, paylaşmayı, yarışmayı, kurallara uymayı, kazanmayı ve kaybetmeyi kabullenmeyi, ilkel dürtülerin toplumun kabul ettiği biçimlerde anlatım bulmasını, yeni toplumsal ortamlara katılmayı, yeni arkadaşlar edinmeyi, haz

duymayı kapsar. Haz alma hem spor yapanlarda, hem de izleyicilerde görülür (Doğan, 2005).

Aracı (2004)'e göre; spor birçok yönden önemlidir. Bunlar kısaca açıklanarak aşağıda belirtilmektedir:

2.3.1.1.Kişisel Yönden Sporun Önemi

- 1- Günlük işlerini ve yaşayışlarını en verimli şekilde yürütebilecek kuvvet, çeviklik, elastikiyet, çabukluk ve dayanıklılık sağlar.
- 2- İyi bir moral ölçüleri içerisinde gelişmiş kemik, kas yapısı ve iyi duruş alışkanlıkları kazandırır.
- 3- Hastalıklara karşı dayanıklılık sağlar.
- 4- Oyun, folklor, halk dansları, mahalli ve milli oyunlar, ritmik faaliyetlerle ilgili beceri ve yetenekler kazandırır.
- 5- Bedensel etkinlikler aracılığıyla geçerli sağlıklı yaşam davranış nitelikleri kazandırır.
- 6- Kültürel zevk ve duyarlılık sağlar.
- 7- Serbest zamanları değerlendirme davranış ve becerileri kazandırır.

2.3.1.2.Toplumsal Yönden Sporun Önemi

- 1- Liderlik, hoşgörü, arkadaşlık, iyiyi, doğruyu ve güzeli takdir etme gibi nitelikler kazandırır.
- 2- Kendini kontrol etmeyi, başkalarına ve kurallara saygıyı öğretir.
- 3- Olumlu ve sağlıklı yaşama alışkanlıkları kazandırır.
- 4- Ölçülü ve planlı bir şekilde çalışmayı ve dinlenmeyi öğretir.
- 5- Yeni bir gün ve faaliyete istekli ve kuvvetli başlamayı sağlar.
- 6- Toplumsal sorumluluğu geliştirir.
- 7- Birlikte olma, birlikte iş yapma ve bireyin toplumda kendisini belirlemesine olanak verir.

2.3.1.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi

- 1- Ferdin günlük işlerini ve yaşayışını en verimli şekilde yürütebilmesini sağlar.
- 2- Yapıcı ve üretici yeteneklerini geliştirir.
- 3- İş, görev ve meslek sorumluluğu kazandırır.
- 4- Ekonomik düzenin getirdiği düşünce davranış, bilgi ve becerilerin bireylere aktarılmasını sağlar.
- 5- Bilgi alanında ihtisaslaşmayı ve yaratıcılık gücünü geliştirir.
- 6- İş gücünü artırır.

2.3.1.4.Çocuk ve Gençler İçin Spor Eğitiminin Önemi

- 1- Spor etkili ve çekici bir eğitim unsurudur.
- 2- Bireyi topluma hazırlar.
- 3- Bireyin mevcut yapısını geliştirici ve eğitici rol oynamasının yanında fikir ve ruh eğitiminde önemli bir rolü vardır.
- 4- Genç nesillerin yapıcı, yaratıcı ve üretici olmasında sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya büyük etkisi olmaktadır.
- 5- Kişiyi toplumun önemli ve onurlu bir üyesi yapar.
- 6- İyi alışkanlıklar edinmede önemli bir rolü vardır.
- 7- Bedensel ve ruhsal bir eğitim aracıdır.
- 8- İnsanın niteliklerini geliştirip üretim ve uygarlık yarışında daha başarılı hale gelmesini sağlar.
- 9- Kişilere hem statü kazandırır, hem de gelir düzeylerini artırır.
- 10- Yetenek esaslarına göre fırsat eşitliği sağlar.
- 11- Spor eğitimi bireyleri iyi ve nitelikli hale getirip onları gerekli bilgi ve yeteneklerle donatmakla kalmayıp sosyal çevrenin değişmesine hız kazandırır.
- 12- Başarıyı artıran önemli bir husustur.
- 13- Topluların eğitim ve kültür düzeyini artırır.
- 14- Bir rekabet, mücadele, işbirliği ve uyum sağlar.
- 15- Sosyal hayatın ve sosyal çevrenin en önemli ögesidir.
- 16- Çocuk ve gençlerin her bakımdan gelişmesinde önemli rol oynamakta, büyüme çağındaki çocuklar için bedensel sağlık,

fizyolojik gelişme, iyi bir kişiliğin oluşması ve ruh sağlığı bakımından yararlı ve gereklidir.

- 17- Sağlıklı olmanın en önemli koşulu spora erken yaşlarda başlamaktır.
- 18- Spor yapanların hareket sistemleri daha sağlam ve esnek olmaktadır.
- 19- Spor yapanların kendine güvenleri daha fazladır.
- 20- Spor kötü alışkanlıklardan daha kolay kurtulmaya yardımcı olur.
- 21- Spor bir tedavi yöntemidir.

2.4.Özel Eğitim

Engelli çocukların eğitim öğretim faaliyetlerinin onlara göre düzenlenmesi gerekmektedir. Bu noktada bireysel farklılıkları kabul edip, bilimsel yöntemlere göre belirlemek ve gerekli eğitim ortamlarını düzenlemek gerekir. Ülkemizde ve dünyada engelli çocuklar için bu farklılıkları göz önüne alarak özel eğitim uygulanır (Güven Karahan, 2011).

Engelli çocukların gelişimsel gereksinimlerini karşılayabilmek ve eğitim hizmetlerinden yararlandırabilmek için özel araç ve yöntemlere, özel programlara, özel eğitim öğretmenlerine ve özel eğitim kurumlarına gereksinim duyulur. Engelli çocukların yaşama katılım ve uyumlarını sağlamak için sunulan tüm bu hizmetlere “özel eğitim” adı verilmektedir (Özer, 2010).

2.4.1. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Sınıflandırılması

Her bireyin yetersizliği kendine özgü olmasına karşın, tanınması, ihtiyaçlarının belirlenmesi, eğitimlerinde daha uygun düzenleme ve planlamaya yol gösterici olması için ortak özellikleri ve eğitim ihtiyaçlarına göre sınıflandırma yapılmaktadır (MEB, 2006).

- 1- Zihinsel Öğrenme Yetersizliği Olan Bireyler
- 2- İşitme Yetersizliği Olan Bireyler
- 3- Görme Yetersizliği Olan Bireyler
- 4- Ortopedik Yetersizliği Olan Bireyler
- 5- Dil ve Konuşma Yetersizliği Olan Bireyler
- 6- Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler
- 7- Duygusal, Davranışsal ve Sosyal Uyum Güçlüğü Olan Bireyler

- 8- Otistik Özellikleri Gösteren Bireyler
- 9- Üstün Zeka ve Üstün Yeteneği Olan Bireyler
- 10- Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Gösteren Bireyler (MEB, 2006).

2.4.2. Özel Eğitim Kurumları

Ayrı Okullarda Özel Eğitim Uygulamaları

- A. Görme Engelliler İlköğretim Okulları
 - ✓ Yatılı
 - ✓ Gündüzlü
- B. İşitme Engelliler İlköğretim Okulları/Liseleri
 - ✓ Yatılı
 - ✓ Gündüzlü
- C. Ortopedik Engelliler İlköğretim Okulları
 - ✓ Yatılı
 - ✓ Gündüzlü
- D. Eğitilebilirler İlköğretim Okulları
 - ✓ Gündüzlü
- E. İş Okulları
 - ✓ Gündüzlü
- F. Eğitim ve Uygulama Okulları
 - ✓ Gündüzlü
- G. İş Eğitim Merkezi
 - ✓ Gündüzlü
- H. Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri (OÇEM)
- İ. Bilim Sanat Merkezleri
- J. Hastane Okulları

Normal Okullarda Özel Eğitim Uygulamaları

- ✓ Kaynaştırma

- ✓ Özel Eğitim Sınıfı (MEB, 2006).

Özel Eğitimde Sistem Basamakları

- 1- Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi
- 2- Okul Öncesi Eğitimi
- 3- Hazırlık Sınıfı
- 4- İlköğretim
- 5- Evde Eğitim
- 6- Ortaöğretim
- 7- Yüksek Öğretim
- 8- Yaygın Eğitim (MEB, 2006).

2.4.2.1. Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi

Özel eğitim ihtiyaçları belirlenmiş, 0-36 ay arasındaki çocuklar için, özel eğitim hizmetleri, öncelikle ailenin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi temeline dayalı olarak, üniversitelerle işbirliği içerisinde eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi ve gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmen tarafından evlerde ve kurumlarda sürdürülür (MEB, 2006).

Planlanan bu eğitim doğrultusunda çocuk, aile ve eğitimci;

- ✓ Çocuğun özel eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından mümkün olduğunca ev gözlemleri ve gelişim ölçekleri kullanılarak yapılır.
- ✓ Eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından yapılacak inceleme ve değerlendirme çalışmaları, en aza altı ayda bir yinelenir.
- ✓ Aile eğitimi hizmetlerinde, çocuğun ve ailenin ne tür destek hizmetler alacağı ve bu hizmetlerin kim tarafından, nasıl ve ne zaman verileceği eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından belirlenir.
- ✓ Bu çocukların, sosyal yönden gelişimlerini desteklemek ve ailelerin bilgi ve deneyimlerini artırmak için, resmi ve özel kreşlerde, bireysel özellikleri ve yaşları dikkate alınarak,

belirlenen bir günde yarı zamanlı oyun grubuna ya da etkinlik grubuna devam etmesine karar verilebilir.

- ✓ Aileler, eğitsel oyun, oyuncak, oyuncak kütüphaneleri, özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara kendilerini serbest ifade etme olanağı sağlayan oyun-eğlence alanları ve eğitsel kitap gibi konularda bilgilendirilir ve özendirilir (MEB, 2006).

2.4.2.2.Okul Öncesi Eğitimi

Özel eğitim ihtiyaçları belirlenmiş 37-72 ay arasındaki çocuklar için, okul öncesi eğitimi zorunludur ve kaynaştırma uygulamaları temeline dayalı olarak, destek eğitim planları çerçevesinde sürdürülür (MEB, 2006).

- ✓ Özele eğitime ihtiyacı olan çocukların, bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özellikleri dikkate alınarak okul öncesi özel eğitim sınıfları ve okulları da açılabilir.
- ✓ Oluşturulacak özel eğitim sınıflarında ve okul öncesi özel eğitim okullarında sınıfların mevcudu, bir öğretmen için altı, ki öğretmen için on çocuktan fazla olamaz.
- ✓ Bu çocuklarda tuvalet eğitimi koşulu aranmaz (MEB, 2006).

2.4.2.3.Hazırlık Sınıfı

- ✓ Bünyesinde özel eğitim sınıfları bulunan ilköğretim okulları ile özel eğitim ilköğretim okullarında, öğrencilerin gelişim ve bireysel özellikleri doğrultusunda, onları örgün eğitimi izleyebilecekleri duruma getirmek için hazırlık sınıfları açılabilir.
- ✓ Hazırlık sınıflarında en fazla 10 öğrenci bulunur.

Hazırlık sınıfı programı; bireylerin, sosyal etkileşim, iletişim ve temel yaşam becerilerini geliştirme, sınıfa, okula ve yaşama uyumlarını arttırmaya yönelik hazırlanır (MEB, 2006).

- ✓ Kavrama, dinleme, anlama, anlatma, okuma ve yazmayla ilgili hazırlık çalışmalarını içeren bu programın süresi en fazla bir ders yılıdır.

Ders yılı sonunda hazırlık sınıfı öğretmeni, aile, okul rehber öğretmeni-psikolojik danışmanı ile okul yönetiminin ortaklaşa aldığı yöneltme kararı doğrultusunda öğrenci;

- ✓ Kaynaştırma uygulamaları yapılan ilköğretim okuluna,
- ✓ Özel eğitim ilköğretim okuluna,
- ✓ İlköğretim programlarının amaçlarını gerçekleştirecek durumda olmayan öğrenciler için, gelişim alanlarındaki performans düzeyi dikkate alınarak hazırlanmış bir eğitim programına devam ettirilir (MEB, 2006).

2.4.2.4.İlköğretim

- ✓ Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler ilköğretimlerini; özel eğitim veya diğer ilköğretim okullarında sürdürürler.
- ✓ Özel eğitim ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerin gelişimleri izlenip, eğitim performansları dikkate alınarak, programın amaç, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme boyutlarında uyarlamalar yapılarak, kaynaştırma uygulamalarına öncelik verilir.
- ✓ Özel eğitim ilköğretim okullarında sınıf mevcudu en fazla 10 öğrenciden oluşur.
- ✓ Zorunlu öğrenim çağındaki klinik bakıma ihtiyaç duyan veya birden fazla alanda yetersizliği olanlar için destek eğitim planı Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu tarafından hazırlanır (MEB, 2006).

Bu bireylerin eğitimleri, öncelikle ailelerinin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi temeline dayalı olarak, gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmenler tarafından kurumlarda ve evlerde sürdürülür (MEB, 2006).

2.4.2.5.Evde Eğitim

- ✓ Herhangi bir eğitim öğretim kurumundan doğrudan yararlanamayacak durumda olan okul öncesi ve ilköğretim çağındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylere evde eğitim verilmesi esastır.
- ✓ Evde eğitim hizmetine karar verilmeden önce, bireyin bir eğitim-öğretim kurumundan doğrudan yararlanmasına imkan verecek fiziksel, sosyal ve ekonomik bütün önlemlerin alınıp alınmadığının değerlendirilmesi esastır.
- ✓ Evde eğitim hizmetleri kurul tarafından planlanır.
- ✓ Bu hizmetlerin, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen tarafından sürdürülmesi esastır.
- ✓ Bireyin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması esastır.
- ✓ Evde eğitimde, ailelerin bilgilendirilmesi, desteklenmesi ve eğitimin her aşamasına katılımlarının sağlanması esastır.
- ✓ Evde eğitim sürecinin birey, aile ve öğretmenin işbirliğine dayalı olarak planlanması esastır.
- ✓ Bireylerin gelişim durumları ve yeterliklerinin sürekli değerlendirilmesi ve buna göre eğitim sürecinde değişiklik ve düzenlemeler yapılması esastır (MEB, 2006).

2.4.2.6.Orta Öğretim

- ✓ Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, orta öğretimlerini özel eğitim okullarında veya diğer genel, mesleki ve teknik orta öğretim okullarında, kaynaştırma yoluyla sürdürmeleri esastır.
- ✓ İlköğretim okullarını bitiren; özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerden genel, mesleki ve teknik orta öğretim okullarına yönlendirme kararı alınanlar, ilgili birimlerle yapılacak işbirliği çerçevesinde yatılı ve sınavsız olarak bu okullara yerleştirilirler.
- ✓ Çok programlı liselere ve meslek liselerine yönlendirme kararı alınanlardan, yatılı okumak isteyen öğrenciler için yakın mesafeli yatılı okulların olanakları da değerlendirilerek yeterli kontenjan sağlanır.

- ✓ Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerden, açık öğretim lisesine yönlendirme kararı alınanlar tanılama, izleme ve değerlendirilmesi gibi konularda iş birliği yapılır (MEB, 2006).

2.4.2.7.Yüksek Öğretim

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerden, yüksek öğretime yönlendirme kararı alınanların ilgileri, istekleri, yetenekleri, yeterlilikleri ve istihdam olanakları doğrultusunda ve ölçüsünde yüksek öğretim olanaklarından faydalanabilmeleri için sınavlarda ve değerlendirmede gerekli özel eğitim önlemleri alınır (MEB, 2006).

- ✓ Yüksek öğretim kurumları ile işbirliği yapılarak yerleştirilmelerinde, kredi ve burs almalarında öncelik tanınır (MEB, 2006).

2.4.2.8.Yaygın Eğitim

- ✓ Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak, onları işe ve mesleğe hazırlamak amacıyla, farklı konu ve sürelerde, çevrenin olanakları ve ihtiyaçları doğrultusunda yaygın eğitim programları düzenlenir.
- ✓ Bu programlar, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin aileleri ve yakın çevreleri için, bireyin gelişim sürecinde aktif rol almaları ve onlarla birlikte yaşam becerilerini geliştirmelerini sağlayacak biçimde hazırlanır.
- ✓ Özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri iş hayatına hazırlayıcı iş ve mesleki yaygın eğitim programları; bu bireylerin bireysel gelişim özellikleri ve yeterlilikleri doğrultusunda yönenin, iş gücü piyasasının mevcut ve gelecekteki ihtiyaçları dikkate alınarak planlanır; uygulama ağırlıklı ve bireyin o işi veya mesleği amaçlanan yeterlilikte yapmasını sağlayacak şekilde uygulanır.
- ✓ Yaygın eğitim faaliyetleri illerde oluşturulmuş bulunan Yerel Çalışma Konseyleri ile diğer resmi, özel ve gönüllü kurum ve kuruluşlar ile işbirliği çerçevesinde planlanır ve uygulanır.

- ✓ Yaygın eğitim programları uygulayan diğer resmi, özel ve gönüllü kurum ve kuruluşlarca düzenlenecek programlardan iş birliği çerçevesinde, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin de, özel eğitim sınıf ve kaynaştırma uygulamaları ile yararlanmaları sağlanır (MEB, 2006).

2.5.Engellilik

İnsanlık tarihi var olduğundan beri bütün toplumlar içerisinde, normal insanlar gibi engelli insanların bulunduğu bir gerçektir. Bazı insanlar bir takım fiziksel yeteneklerini, zihinsel işlevlerini ya da ruhsal dengelerini doğuştan ya da sonradan bazı sebeplerden dolayı kaybederler. Bu insanlar, sağlıklı insanlara göre hayatlarında farklı zorluklar / engeller yaşarlar. Literatürde bazı yetilerini kaybetmiş bu insanlara ilişkin bozukluk, özürlülük, engellilik gibi değişik tanımlamalara rastlarız. Bu tanımlamaların her birinin ifade ettiği bir durum vardır. Bunları birbirinden ayırmak önemlidir (G. Karahan, 2011).

Dünya Sağlık Örgütünün tanımlarına göre (Özer, 2010);

Bozukluk (impairment), psikolojik, fizyolojik ve anatomik yapı ve fonksiyonların kaybı ya da bozukluğudur. Bozukluk geçici veya kalıcı, fizyolojik veya psikolojik olabilir. Bir ekstremitenin kaybı, çift görme ya da ataksi örnek olarak verilebilir.

Özürlülük (disability), herhangi bir bozukluk sonucunda bir aktiviteyi normal kabul edilen sınırlar ve uyum içinde yapabilme yeteneğinin kısıtlanması veya yapılamamasıdır. Yürüme ya da konuşma aktivitelerinin yapılamaması örnek olarak verilebilir.

Engellilik (handicap), bir bozukluk ya da özür nedeniyle yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması ya da yerine getirilmemesi halidir.

2.5.1. Engelliliğin Genel Nedenleri

Engelli olma nedenleri pek çok sınıflamalar halinde ele alınabilmektedir. En çok kullanılan sınıflama; doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası oluşmalarına göre yapılan sınıflamadır (MEB, 2006).

2.5.1.1. Doğum Öncesi Nedenler

- ✓ Aile soyunda var olan kalıtsal hastalıklar,
- ✓ Özellikle kalıtsal hastalığı olan akrabalar arasındaki evlilikler,
- ✓ Anne ve baba arasındaki kan ve Rh uyumsuzluğu,
- ✓ Kromozoma bağlı nedenler,
- ✓ Annenin doğum yaşının altında ya da üstünde bir yaşta hamile kalması sonucu doğumlar,
- ✓ Hamilelik sırasında doktor tavsiyesi dışında ilaç kullanımı,
- ✓ Hamilelik sırasında sigara, alkol, uyuşturucu kullanımı,
- ✓ Hamilelik sırasında iyonize röntgen ışınlarına maruz kalma,
- ✓ Hamilelik sırasında ateşli, bulaşıcı hastalık geçirme,
- ✓ Hamilelik sırasında kaza, aşırı stres, zehirlenme ve travmaya maruz kalma,
- ✓ Hamilelik sırasında sağlık kontrollerinin yapılması gereken testlerin yaptırılması,
- ✓ Hamile kalmadan önce ve hamilelik döneminde alınması gereken vitamin ve minerallerin eksikliği,
- ✓ Çok sayıda ve sık hamile kalınması veya doğum yapılması,
- ✓ Annede yüksek tansiyon, kalp hastalığı, şeker hastalığı gibi hastalıkların bulunması (MEB, 2006).

2.5.1.2.Doğum Anına Ait Nedenler

- ✓ Doğumun sağlık kuruluşunda, sağlık elemanlarınca gerçekleştirilmemesi,
- ✓ Doğumun beklenen süreden önce ve güç olması,
- ✓ Bebeğin düşük doğum ağırlığı ile doğması,
- ✓ Doğum esnasında bebeğin travmaya maruz kalması,
- ✓ Doğum esnasında bebeğin oksijensiz kalması (MEB, 2006).

2.5.1.3.Doğum Sonrası Nedenler

- ✓ Doğum sonrası bebeğin ağır ve ateşli hastalık geçirmesi,
- ✓ Yeni doğan bebeğin sağlık kontrolünden geçirilmemesi ve gerekli testlerin yaptırılmaması,
- ✓ Bebeğin aşılarının düzenli olarak yaptırılmaması,
- ✓ Ağır doğum sarılığı,
- ✓ Bebeğin yetersiz beslenmesi,
- ✓ Ev, iş, trafik kazaları,
- ✓ Zehirlenmeler,
- ✓ Doğal afetler,
- ✓ Ailenin ve çevrenin eğitimsizliği (cehalet),
- ✓ Bireylerin ihmal ve istismar edilmesi (MEB, 2006).

2.6.İşitme Engellilik

İşitme ve anlama, insanoğlunun diğer insanlarla ilişki kurma yoludur. Doğal olarak bu da dil aracılığı ile gerçekleşmektedir. Bu özellik ise; insanı sosyal bir varlık yapar ve düşünmesini, konuşmasını, böylece kendini ve düşüncelerini ortaya koymasını sağlar (Atay, 2007).

Atay (2007)'e göre; işitmenin gerçekleşmesi için:

- 1- Sesin olması,

- 2- Sesin kulağa ulaşması,
- 3- O sesin insan kulağının alabileceği frekans ve şiddet sınırları içinde olması,
- 4- Kulaktaki dış, orta ve iç bölümleri aşması,
- 5- Merkeze ulaşması ve merkezce algılanması gerekmektedir.

İşitme engelli çocuklar sözel bilgiyi işlemekte zorluk çekerler. İşitme kaybı kısmen ya da tamamen olabilir. İhmal edilmiş işitme engelli çocuklar, ağır öğrenmeleri ve davranış problemlerine sahip olmaları nedeniyle sık sık zihinsel engelli çocuklarla karıştırılır (Özer, 2010).

İnsanoğlu kendi gereksinimleri ile dış çevre koşulları arasındaki ilişki ve bağdaştırmayı duyuları ile sağlar. Bu duyular; işitme, görme, koklama, dokunma ve tatmadır. Bunlar arasında işitme, bireyin çevresi ile ilişki kurmasında yararlandığı duyuların başında gelmektedir. İletişimin iki temel ögesi olarak konuşma ve işitme kabul edilmektedir. Aynı zamanda hatırlanması gereken bir nokta da konuşmanın işitme yolu ile kazanıldığıdır (Atay, 2007).

2.6.1. İşitme Engellilerin Sınıflandırılması

Sınıflama yapmak işitme engelliler için eğitim ihtiyaçlarının belirlenerek uygun eğitim programlarının hazırlanması, uygun yöntem ve tekniklerin belirlenmesi, uygun araç gereçlerin seçilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca işitme engelliler için önemli olan diğer ölçütler ise; erken tanı, erken cihazlandırma ve erken eğitimidir (Özcan, 2010).

Bireyin dil edinimi için kritik dönemi geçirmemiş olması gerekmektedir. Ne kadar erken tanılarırsa o kadar erken cihazlandırılıp, çocuğun ve ailesinin eğitimine başlaması gerekmektedir. İşitme engellilerin eğitiminde vazgeçilemeyecek unsur aile olduğu için ailenin eğitimi de önemlidir (Özcan, 2010).

İşitme engellilerin sınıflandırılması yapılırken doğum süreci boyunca, doğum esnasında ve genetik geçiş ile oluşan işitme kayıplarına göre sınıflandırılma yapılmıştır. Ayrıca ne tür işitme kaybı olduğu ve bu kayıplarının Db (desibel) olarak derecelendirilerek hangi düzeyde olduğu tablo 1'de açıklanmıştır (Sümer, 2006).

Tablo 1: İŞİTME ENGELLİLERİN SINIFLANDIRILMASI				
1- Prelingual: Doğuşan veya hayatın erken dönemleriyle konuşma ve dil gelişiminden önceki yaşlarda oluşan işitme kaybıdır.	1- Hereditör ve endojen grup: Genetik geçişli olup, Horvat, ağır işitme kayıplarının %50 sinin genetik geçişli olduğunu, dominant %14, resesif %84, cinsiyete bağlı %2, geçebileceğinden bahseder (Tatar, 1995:19; Sevindi, 2002:22).	1- İletici(konduktiv) tipi işitme engeli: Bu tip işitme engelinden ses dış kulaktan veya orta kulaktan geçip iç kulağa ulaşmaz.(kulağa yabancı cisim kaçması, kulak kiri, östaki tüpünün işlevinin bozulması, kulak zarı ve kemikli zincirinin oluşan yapısal bozukluklar kulakta sıvı birikmesi sese duyarlılık azalır ama sesin niteliği ile ilgili bir sorun yaşanmaz kelimeler zayıf ve belirsizdir(Şipal, 2002:5; Peker,1997:3; Özer, 2001:6; Tatar, 1995:20; La porta ve diğerleri,	İşitme engeli, çok hafif dereceden çok ileri dereceye kadar farklılık gösterebilir. Aşağıdaki sınıflama, 500-1000-2000 Hz. Frekanslardaki işitme eşikleri ortalaması esas alınarak elde edilen, çocuklardaki uluslar arası standartları göstermektedir (Belgin, Atas, 1995:6).	NORMAL 0-20 dB HAFİF 21-35 dB ORTA 36-55 dB ORTA ŞİDDETLİ 56-70 dB ŞİDDETLİ 71-90 dB ÇOK ŞİDDETLİ 91dB- üstü (MEB, 1991:142).
2- Postlingual: Dil gelişiminin devam ettiği yaşlarda olan işitme kaybıdır.	2- Prenatal grup: Doğum öncesi çeşitli etkenlerden dolayı oluşan işitme kaybıdır (Tatar, 1995: 19; Sevindi, 2002: 22).	2- Duyu-sinir(sensöröör)al işitme engeli: iç kulağa ulaşan seslerin beyne iletiminde algılanmasında problem vardır. Bunlar; sinir iltihapları, travmalar, tümoral oluşumlar yüksek frekanslı seslerdir(Şipal, 2002:4; 2000:207; Tatar, 1995:20; La porta ve diğerleri, 1996:12; Belgin, Atas, 1995:8).		
	3- Perinatal grup: Doğum anı ve çevresi ile ilgili etkenlerden dolayı oluşan işitme kaybı (Tatar, 1995: 19; Sevindi, 2002: 22).	3- Merkezi işitme engeli: Dış, orta ve iç kulakta herhangi bir bozukluk olmadığı halde, beyin loblarından kaynaklanan arızalar sonucu sesin algılanıp yorumlanması bozulmuştur (Tatar, 1995:21; Özsoy, Ene, Çağlar, 1981:86).	Tüfekçioğlu, 2001:187)ise sınıflandırmayı: HAFİF DERECEDE 20-40 dB ORTA DERECEDE 41-70 dB İLERİ DERECEDE 71-95 Db ÇOK İLERİ DERECEDE 96 Db-üstü olarak yapmaktadır.	
	4- Postnatal grup: Doğumdan sonra işitme engeline sebep olan etkenlerden dolayı oluşan işitme kaybıdır (Tatar, 1995: 20; Sevindi, 2002: 22).	4- Karışık(mix) tip işitme engeli: İletici tipi, duyu-sinir ve merkezi tip işitme kayıplarının ikisi veya üçü beraber olduğu işitme kaybıdır (Özsoy, 1985:17; Tatar, 1995:21, Sevindi, 2002:24).		
	5- Sınıflandırmayan grup: Bu grupta özel olmayan çevre veya genetik kaynaklı sebeplerden dolayı oluşan işitme kaybı (Tatar, 1995: 20; Sevindi, 2002: 22).			

2.6.2. İşitme Kaybının Nedenleri

Özcan (2010)'a göre; İşitme kaybının nedenlerine bakılacak olursa farklı oluşumlar nedeniyle birey işitme engeli ile karşı karşıya kalabilmektedir. İşitme kaybı nedenleri ülkelerin coğrafi koşullarına, yaşa, kalıtsal sebeplere vb. birçok değişkene bağlı olarak değişebilmektedir. Genel bir sınıflama yapılacak olursa:

Doğum Öncesi Nedenler: Hamilelik döneminde annenin geçirdiği enfeksiyon veya hastalıklar, bebekle anne arasındaki kan uyumsuzluğu, annenin tedavi amaçlı aldığı ilaçların türü, dozun fazlalığı, gebelik süresince annenin uğrayacağı kazalar, kalıtım, doğum öncesi nedenlerdir.

Doğum Anı Nedenler: Erken doğum, geç doğum, doğumu yaptıran doktor ya da ebeğin yanlış işlemleri, oksijen yetersizliğine bağlı kanamalar doğum anı nedenlerinin başında gelmektedir.

Doğum Sonrası Nedenler: Doğumdan sonra bebeğin geçirebileceği hastalıklara (havale, menenjit, kızamıkçık vb.), uğrayacağı kazalar (kafatası kırıkları, çatlakları, baş veya kulaklara şiddetli darbe, çok yüksek sese maruz kalma ve zarar verecek şekilde kulağa sokulan cisimler), dış ve orta kulakta meydana gelebilecek iltihaplanmalar, kulak akıntıları, hastalıklar için alınan ilaçlar, orta kulaklarda, kemikçiklerde oluşan kireçlenmeler, yüksek titreşimli ve şiddetli seslere uzun süre maruz kalma işitme özrü yaratabilecek durumlardan sayılabilmektedir (MEGEP, 2006: 13-14).

Her ne sebeple olursa olsun bir şekilde duyma yetisini kaybetmiş birey iletişimden yoksun kalmaktadır. İşitme engelli bireyler kendi aralarında farklı bir iletişim gerçekleştirse de toplumla iç içe bulunmak ve yaşamlarını sürdürebilmeleri için duyan ve konuşabilen bireyler ile de iletişim kurmak zorundadırlar. Bu problemin ortadan kalkması için, duyan konuşan bireylerin, işitme engelli bireyler hakkında daha fazla bilgi sahibi olması ve eğitim yoluyla sağlanacağı düşünülmektedir.

2.6.3. İşitme Engelli Öğrencilerin Özellikleri

Zor işiten çocuklar, işiten çocuklarla aynı özellikleri gösterirler. Bu çocukların işitme kayıpları hafiftir ve konuşmalarına büyük bir engel oluşturmaz. Fakat ağır işitme engelli olan çocuklar iletişim için konuşmadan başka diğer araçlara gereksinim duyarlar (Özer, 2010).

2.6.3.1. Bilişsel Gelişim Özellikleri

İşiten dünyada yetiştirilen işitmeyen çocukların dili kazanmalarındaki güçlük ve gecikme okuma başarılarını etkilemektedir. İşaret dili yazılı şekli olmayan bir dildir. Bu nedenle ilk dili işaret dili olan bireyler için kendi dillerini okumayı öğrenmek, yabancı bir dili okumayı öğrenmek gibidir. Bir çalışmada ortalama zekaya sahip işitme engelliler okulu mezunlarının (lise düzeyinde) okuma düzeyi ortalamalarının, normal işiten 9-10 yaş çocuklar ile benzer olduğu bulunmuştur. İşitmeyen öğrenciler aslında diğer başarı ölçümlerinde de işiten akranlarından geridirler. Bunun bir nedeni, test direktiflerinin öğrencinin tercih ettiği iletişim yöntemi ile verilmemesi olabilir. Diğer bir neden de işiten dünyadaki işitmeyen çocuğun konuşmaları duyamaması nedeniyle tesadüfi öğrenme fırsatlarının yetersiz olmasıdır. Genellikle ana babalar, öğretmenler ve arkadaşlar işitme engelli çocukla direk konuşmadıkları diğer zamanlar birbirleri ile konuşurken işaretler kullanmazlar. Böylece işitme engelli bir çocuğun diğer insanlar arasındaki iletişimi izleme fırsatı çok azdır (Özer, 2010).

2.6.3.2. Duyuşsal Gelişim Özellikleri

Ataklık yoğunluğunun işitme engelli çocuklar arasında işiten çocuklardan daha çok olduğu görülür. Ataklık sıklığının, iletişim yoksunluğundan ve işitme iletişiminde yaşayan işitme engelli öğrencilerin daha az rastlantısal öğrenme fırsatlarına sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Harris, bir çalışmasında işitmeyen ana babaya sahip işitmeyen çocukların diğer işitme engelli çocuklardan önemli derecede daha az atak olduğunu saptamıştır. Bu

sonuç, ataklığın temelinde iletişim probleminin yer aldığını ortaya koyar. Çalışmalar işitme engelli çocukların % 20-30'nun davranış bozuklukları gösterdiğini ortaya koyar. Halbuki bu oran işiten çocuklarda % 7-10'dur. Bu oranın büyüklüğü bu çocukların kendilerinden ne beklendiği, neden ve nasıl uygun bulunan şekilde davranmaları gerektiği hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları ile açıklanmaktadır. Bu, sınıf kurallarını açık ve kesin olarak belirlemenin ve bunu işitme engelli öğrenciye ifade etmenin önemini ortaya koyar (Özer, 2010).

2.6.3.3.Motor Gelişim Özellikleri

Araştırmalarda işitme engelli ve işiten çocukların statik ve dinamik denge, motor gelişim ve motor yetenekleri arasında bulunan farklılıklarla ilgili olarak bazı çelişkiler vardır. Araştırma bulgularının birbirinden oldukça farklı olmasının nedeni olarak çalışmalarda vestibüler hasarlı çocukların sayısındaki farklılıklar düşünülmektedir. İç kulaktaki yarım daire (semicircüler) kanalları zarar gördüğünde denge problemleri ortaya çıkar. Bu denge problemleri motor yetenek gecikmesi ve gelişimsel kayıplara neden olabilir. İşitme engelli çocukların motor performansları üzerine yapılan birçok çalışmada vestibüler hasarlı olan çocuklar, diğer işitme engelli çocuklardan ayrı bir grup olarak yer almamıştır. Butterfield (1986), işitme engelli çocuklar üzerinde yaptığı araştırmada koşu, fırlatma, vurma ve sekmede yaşla beklenen gelişim olduğunu bulmuştur. Topa ayakla vurma, atlama ve zıplamadaki olgun örüntü gelişimindeki gecikmelere denge probleminin neden olduğu düşünülmektedir. Bir kısım araştırmacılar da işitme engelli çocuklar arasında sabit yerde top zıplama, yakalama, topa ayakla vurma ve top fırlatmada gecikme bulmuşlardır (Özer, 2010).

2.6.3.4.Dil ve Dil Gelişimi

Sümer (2006)'a göre; İşitme engelli çocukların çoğunluğu işitme cihazı kullanmak kaydı ile konuşarak iletişim kurma yönünde eğitilmektedir. İşitme engelli çocuğun ne kadar konuşma öğrenebileceği verilen eğitimin özellikleri ile beraber bazı faktörlere bağlıdır. Bunlar:

- ✓ Ne kadar duyabildiği,

- ✓ Net olarak duyup duymadığı,
- ✓ Çevresindeki yetişkinlerle kurduğu iletişimin anlaşılabilir nitelikte olmasıdır.

İşitme engelli çocukların kelime kullanmayı öğrenmesi bir hayli zaman alabilir ve bu nedenden dolayı konuşması kolay anlaşılabilir. Dil kullanımının yanında anlamada da güçlükleri olabilir. Çocuklar duyduğu konuşmaları yorumlamada zorlanabilirler.

2.6.4. İşitme Engelli Çocuğun Kişilik Gelişimi ve Sosyal Uyum

İşitme engelli çocuklar için iletişim kurmak başlı başına zor bir süreçtir. Bu sebeple sözle ifadeleri kullanamadıkları gibi çoğu zaman uygun yüz ifadesi ve mimikleri de kullanmada başarısız olurlar. Çabaları genelde başarısızlıkla sonuçlanır. Duygularını davranışsal olarak belirtse bile, sebeplerini açıklayamazlar (Akay, 2008).

İşitme engeli, dışarıdan işitsel uyarılar alınmamaya başlandığı zaman ortaya çıkar. İnsan sesi bu uyarılar arasında olmaz ise çocuk, içinde yaşadığı toplumda bireylerle iletişim kurmadan yaşamını devam ettirir. İşitme engelli çocukların, duyan insanlardan ayrı olmasının sonucunda ortaya çıkan uyumsuz davranışların altında, yalnızlık ve içe dönüklük bulunmaktadır (Atay, 2007).

Kişilik kavramının çocukta, erken bebeklik döneminde gelişmeye başladığı ve dilin gelişimine ve eğitime çok sıkı bir şekilde bağlı olduğu genel olarak bilinmektedir. Sınırlı bir çevrede büyüyen işitme engelli çocukların pek çoğunun, sağlıklı iletişim kuramamaları nedeni ile normal işiten çocuklara göre kişiliklerinde düzensizlik ve uyumsuzluk ortaya çıkabilmektedir. Çok erken yıllarda işitme engelli olan çocuklarda genellikle yalnızlık belirtileri görülmektedir (Atay, 2007).

İletişimsel becerilerinin gelişmesi için, çocukların her şeyden önce, yaşıtlarıyla sosyal bir etkileşim içine girmeleri gerekmektedir. Sosyal etkileşim çocukta olumlu benlik gelişimini sağlayarak, kendini kabullenme ve başkalarını kabullenme duygularını güçlendirmektedir. Sosyal etkileşim, temel sosyal ihtiyaçların doyurulması için gereklidir. Güçlü bir sosyal etkileşimde olumlu benlik gelişiminin yanı sıra, bağımsız birey olma, paylaşma, işbirliği gibi toplumsal temel öğeler yerleşir (Akay, 2008).

Anne ve babanın aşırı koruyucu tutumunun sonucunda, işitme engelli çocukta bağımlılık gelişerek, olumlu benlik kavramı engellenir. Bu durum ise, işitme engelli çocuğun diğer insanlarla iletişim kurmasını daha çok zorlaştırarak toplum tarafından reddedilen bir birey olarak yetişmesine neden olur ve çıkabilmesi zor bir kısır döngü içinde kalabilir (Atay, 2007).

İşitme engelli çocuklar da, normal işiten çocuklar gibi bireysel özelliklere göre farklı davranışlar gösterebilmektedirler. Benzer şekilde normal işiten çocukların tepkileri gibi davranışlar göstererek ya geri çekilebilirler ya da saldırgan olabilirler. İşitme engelli çocuklar için verilebilecek çok belirgin kişilik özellikleri yoktur. Bazısı sakin, bazısı hareketli, bir kısmı ılımlı, bir kısmı zeki, bir kısmı da düşük zeka düzeyi gibi görünüşler sergileyebilirler. İşitme engelli çocukların, iletişim için gerekli olan duyu organı eksikliği yüzünden, çevreleri ile olan ilişkileri esas itibarı ile değişmiştir (Atay, 2007).

2.6.5. İşitme Engelli Çocukların Beden Eğitimi Derslerine Katılımları

İşitme engelli öğrenciler için beden eğitimi dersinin amacı işitme engelli olmayan öğrencilerinkinden daha farklı değildir. Okul öncesi ve ilköğretim dönemlerinde amaç temel lokomotor ve lokomotor olmayan becerileri geliştirmektir. Ders programı öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyan bireysel değerlendirmelerine göre düzenlenir (Özer, 2010).

Beden eğitimi ağırlıklı olarak yazılı ve konuşmaya dayalı olmayan bir öğretim alanıdır. Beden eğitimi işitmeyen öğrencilerin yeteneklerini öne çıkarma fırsatına sahiplerdir. Beden eğitimi öğrencilerin benlik kavramı ve benlik saygısı oluşturmalarına yardım eder. Ancak bunu başarmak için beden eğitimi öğrencinin iletişim gereksinimlerine ve sosyal etkileşim becerilerine dikkat etmeli ve hareket deneyimleri için zengin fırsat sağlamalıdır (Özer, 2010).

2.7. Sosyal Beceriler

Genelde zeka, özelde sosyal zeka, 1920'li yıllardan beri araştırmacıları uğraştıran kavramlardır. Sosyal zekanın ne olduğu, nasıl tanımlanabileceği ve

ölçülebileceği 80 yıldır tam olarak çözümlenememiştir. Ancak, zeka ve sosyal zeka kavramlarının ne olduğuna ve nasıl ölçülebileceğine dair değişik açıklamalarda yapılmıştır (Yüksel, 2004).

Sosyal beceriler kavramı social skills karşılığıdır ve kelimenin İngilizce aslı çoğuldur. Burada sosyal beceriler olarak kullanılmasının nedeni ise, konuyla ilgilenenlerden bazılarının sosyal beceri ile sosyal beceriler ayrımı yapmalarındır. Örnek olarak, Trower (1982) “sosyal beceriler” i “sıradan insanların sosyal etkileşimde kullandıkları ve kurallar tarafından yönetilen gerçek normatif öge davranışlar veya eylemler (bakış, sözcükler, vb.) tekil öğeler veya (selamlama gibi) öğelerin, eylemlerin veya senaryoların belirlenebilir ardışıklığı” (s. 148) şeklinde tanımlamaktadır. Bu öğeler yaşantı veya gözlem vasıtasıyla öğrenilebilmekte, sembolik biçimlere sokularak hafızaya yerleştirilebilmekte ve geri getirilerek kullanılabilir. Öğenin fonksiyonu içkin (intrinsic) anlamına dayalı olabilir ve daha geniş bir olay bağlamında anlam kazanabilir. Burada söz edilen “beceriler” in Cantor ve Kihlstrom’ un sosyal zeka kavramı ile benzerliği dikkat çekicidir (Bacanlı, 2008).

Trower’ e (1982) göre; sosyal becerilerden farklı olarak, sosyal beceri ise “bir hedefe yönelik, becerikli davranışın ortaya konması sürecidir” (s. 148). Görüldüğü gibi, sosyal beceriler belli davranışları ifade ederken, sosyal beceri süreci ifade etmektedir (Bacanlı, 2008).

Bu ayrım ve kavramlar kabul edildiğinde şöyle bir sonuca ulaşılmaktadır: bireyler sosyal becerilerini davranışa aktarırlar; bu aktarma sosyal beceri sürecini oluşturur; bu süreç sosyal yeterlik açısından değerlendirilir. Bu sonuç, yapılacak analizlerde kullanışlı görünmektedir. Çünkü bireylerin sosyal becerileri davranışsal ölçümlerle belirlenebilir ve dolayısıyla eğitim ve öğretim etkinliklerinin bu düzeyde gerçekleştirilmesi de kolay olacaktır. Kişilerin özellikleri dikkate alındığında sosyal beceri analizi yapılabilir, yani kişilik ölçümleri (örn. kendini rapor etme: self-report) kullanılarak kişinin sosyal becerisi belirlenebilir. Ancak kişilik özellikleri genellikle öznenin subjektif algısına dayanmaktadır. Bu özelliklerin nesnel, bir başka deyişle duruma özgü ve belirlenen ölçütlere veya standartlara göre değerlendirilmesi de o kişinin sosyal yeterliğini ortaya koyar (Bacanlı, 2008).

Birey için, başkalarının olumlu tepkiler vermesine yol açabilecek ve olumsuz tepkileri önleyebilecek becerilere sahip olmak önemlidir. İnsan, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılacak sosyal açıdan kabul edilebilir olan davranışlara sahip olmak ister. Bu beceriler genel olarak sosyal beceri olarak adlandırılmaktadır. Ancak sosyal becerileri oluşturan bileşenlerin neler olduğu konusunda ortak bir anlayış yoktur (Yüksel, 2004).

Sosyal beceriler bireyin yaşamında önemli bir role sahiptir, çünkü diğer insanlarla iletişimde bulunmayı kolaylaştırıcı önemli bir özelliktir (Yüksel, 2004).

Jenson, Sloane ve Young' e göre; sosyal becerilerle ilgili tanımları şöyle sıralamaktadır (Bacanlı, 2008):

- 1- Çocukların, kişiler arası bağlamda diğer bireylerin tepkilerini etkiledikleri sözel ve sözel olmayan davranışlar repertuarı. Çocukların başkalarını incitmeden istenir sonuçlar elde etmek ve istenmeyenlerden kaçma ya da kaçınmada başarılı oldukları ölçü, onların sosyal açıdan becerikli olduklarının düşünüldüğü ölçüdür.
- 2- Belli bir durumda, etkili olan veya etkileşim için olumlu etkiler üretme, sürdürme veya artırma ihtimalini yükselten tepkiler.
- 3- Belli bir sosyal bağlamda, sosyal açıdan öncelikli, başkalarına yararlı olacak şekilde etkileşim kurma yeteneği.
- 4- Bireylerin kişiler arası durumlarda çevrelerinden pekiştireç elde etmek veya var olan pekiştireci sürdürmek için kullandıkları belirlenebilir öğrenilmiş davranışlardır.
- 5- Bireyin okul, ev ve iş yaşamında başkalarıyla başarılı bir şekilde etkileşimde bulunma yeteneği.

Yukarıda verilen tanımlar herhangi bir ölçüte göre seçilmiş tanımlar değildir. Bu tanımları sayfalar dolacak kadar çoğaltmak olanağı da vardır. Tanımların çoğunda ortak kullanılan bazı sözcükler bulunmaktadır.

Cartledge ve Milburn sosyal beceri tanımlarının çoğunda şu örneklerin ortak olduğunu belirtmektedirler (Yüksel, 2004):

- 1- Başkalarının olumlu tepkiler vermesine yol açacak ve olumsuz tepkileri engelleyecek, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılacak, sosyal olarak kabul edilebilir olan öğrenilmiş davranışlar olarak sosyal beceriler.
- 2- Çevrede etki bırakan, hedefe yönelik davranışlar olarak sosyal beceriler.
- 3- Duruma özgü ve sosyal içeriğe göre değişen sosyal beceriler.
- 4- Hem belirli gözlenebilir davranışlar, hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeler içeren davranışlar olarak sosyal beceriler.

2.7.1. Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması

Elksnin ve Elksnin' e göre; sosyal becerilerin kişiler arası davranışlar, atılganlık, akran ilişkileri ve iletişim becerilerini içerdiğini belirtmektedir. Kişiler arası davranışlar; arkadaş edinme, kendini tanıtmaya, katılma, yardım için bir şeyler isteme, kompliman yapma, özür dileme gibi sosyal ilişkileri içermektedir. Benlikle ilgili davranışlar ise; sosyal ortamları değerlendirme, kendine özgü becerileri ayırma ve etkili olanları seçme, günlük stresle başa çıkma, başkalarının duygularını anlama ve kızgınlığın kontrol edilmesi becerilerini içermektedir. Akran kabulü; bilgi alma ve verme, bir etkinliğe katılma, diğer insanların duygularını anlamayı içermektedir. İletişim becerileri; iyi bir dinleyici olma, hoş sohbet olma, konuşmayı koruma, geri bildirim verme becerilerini içermektedir (Gezer, 2010).

Ülkemizde ise Akkök (2006) sosyal becerileri şu şekilde sınıflamıştır:

- 1- İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri;
 - ✓ Dinlenme
 - ✓ Konuşmayı başlatma
 - ✓ Konuşmayı sürdürme
 - ✓ Soru sorma
 - ✓ Teşekkür etme
 - ✓ Kendini tanıtmaya
 - ✓ Başkalarını tanıtmaya
 - ✓ İltifat etme
 - ✓ Yardım isteme
 - ✓ Bir gruba katılma
 - ✓ Yönerge verme
 - ✓ Yönergelere uyma
 - ✓ Özür dileme
 - ✓ İkna etme
- 2- Grupla Bir İş Yürütme Becerileri;
 - ✓ Grupta iş bölümüne uyma
 - ✓ Grupta sorumluluğunu yerine getirme
 - ✓ Başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma
- 3- Duygulara Yönelik Beceriler;
 - ✓ Kendi duygularını anlama
 - ✓ Duygularını ifade etme
 - ✓ Başkalarının duygularını anlama

- ✓ Karşı tarafın kızgınlığı ile başa çıkma
 - ✓ Sevgiyi, iyi duyguları ifade etme
 - ✓ Korku ile başa çıkma
 - ✓ Kendini ödüllendirme
- 4- Saldırgan Davranışlar İle Başa Çıkmaya Yönelik Beceriler;
- ✓ İzin isteme
 - ✓ Paylaşma
 - ✓ Başkalarına yardım etme
 - ✓ Uzlaşma
 - ✓ Kızgınlığı kontrol etme
 - ✓ Hakkını koruma, savunma
 - ✓ Alay etmeyle başa çıkma
 - ✓ Kavgadan uzak durma
- 5- Stres Durumlarıyla Başa Çıkma Becerileri;
- ✓ Başarısız olunan bir durumla başa çıkma
 - ✓ Grup baskısıyla başa çıkma
 - ✓ Utanılan bir durumla başa çıkma
 - ✓ Yalnız bırakılma ile başa çıkma
- 6- Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri;
- ✓ Ne yapacağına karar verme
 - ✓ Problemin (sorunun) nedenlerini araştırma
 - ✓ Amaç oluşturma
 - ✓ Bilgi toplama
 - ✓ Karar verme
 - ✓ Bir işe yoğunlaşma.

2.7.2. Sosyal Becerilerin Boyutları

Calderalla ve Merrell (1997) sosyal becerinin boyutlarını ayrıntılı olarak sınıflandırmak için yaptıkları kapsamlı alan çalışması sonucunda çocuk ve ergenlerle yürütülecek yirmi bir araştırma belirlemişlerdir. Bu çalışmaların gözden geçirilmesi ve yapılan meta analizler sonucu çocuk ve ergen sosyal becerilerinde beş boyut saptanmıştır (Gezer, 2010).

Merrel (2003)' e göre bu boyutlar ve kapsadıkları belirli beceriler şunlardır (Gezer, 2010):

- 1- Akranlarla İlişki Becerileri
 - ✓ Arkadaşlarını takdir etme,
 - ✓ İhtiyaç duyduğu zaman arkadaşlarından yardım isteme onlara yardım etme,
 - ✓ Oyuna ve etkileşime arkadaşlarını davet etme,
 - ✓ Arkadaşlarıyla konuşma ve tartışmalara katılma,
 - ✓ Arkadaşlarının haklarını savunma,
 - ✓ Arkadaşlarının duygularına duyarlı olma,
 - ✓ Arkadaşlarıyla yaptığı çalışmalarda liderlik rolü üstlenme,
 - ✓ Kolaylıkla arkadaşlık kurma,
 - ✓ Espri anlayışına sahip olma.

- 2- Kendini Kontrol Etme Becerileri
 - ✓ Kızgınlığını kontrol etme,
 - ✓ Problem ortaya çıktığında serinkanlı olma,
 - ✓ Kurallara uyma, sınırlarını kabul etme,
 - ✓ Uygun düşmeyen durumlarda başkalarıyla uzlaşma,
 - ✓ İyi eleştiriler alma, başkalarının eleştirilerini kabul etme.

- 3- Akademik Beceriler
 - ✓ Bağımsız olarak çalışma, bağımsız olarak görevini başarma,
 - ✓ Öğretmenin yönergelerini dinleme ve gerçekleştirme,
 - ✓ Serbest zam anlarını uygun bir şekilde kullanma,
 - ✓ İhtiyaç duyduğunda uygun bir şekilde yardım isteme.

- 4- Uyma Becerileri
 - ✓ Talimatlara uyma,
 - ✓ Kuralları takip etme,
 - ✓ Materyalleri, oyuncaklarını ve kendisini ait olan diğer şeyleri paylaşma,
 - ✓ Ödevini bitirme, diğer sorumluluklarını yerine getirme,
 - ✓ Yapıcı eleştiriye uygun şekilde tepkide bulunma.

- 5- Atılganlık Becerileri
 - ✓ Başkalarıyla konuşmak için girişimde bulunmak,
 - ✓ Oyun oynamak için arkadaşlarını davet etmek,
 - ✓ Kendisi için güzel şeyler yapma ve söyleme,
 - ✓ Aşına olmadığı kuralları sorma,
 - ✓ Karşı cins ile rahat olma,
 - ✓ Yeni insanlara kendini tanıtmak,
 - ✓ Duygularını ifade etme,
 - ✓ Çalışmalara ve gruba uygun bir şekilde katılma.

Sosyal Beceri Envanteri (SBE) 1986 yılında Riggio tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında yeniden revize edilerek bugünkü şeklini almıştır bir ölçme aracıdır. Alt ölçekler şunlardır (Yüksel, 2004):

1- Duyuşsal Anlatımcılık

Bireylerin sözel olmayan iletişim becerilerini, özellikle duyuşsal mesajları gönderme becerilerini ölçer. Bu alt ölçek kişiler arası ilişkilerdeki eğilimlerin becerilerini ölçer. Bu alt ölçek kişiler arası ilişkilerdeki eğilimlerin sözel olmayan anlatım yönünü de ölçebilmektedir. Duyuşsal anlatımcı birey, canlı ve neşelidir. Bu becerileri ile diğer insanları etkileyebilirler. Duyuşsal anlatımcılık alt ölçek puanları yüksek olan bireyler, bu alt ölçek puanları düşük olan bireylerden daha cana yakın, atılgan, kendine güvenen, enerjik ve daha yaşam dolu bireyler olarak görülmüştür.

2- Duyuşsal Duyarlılık:

Başkalarının sözel olmayan mesajlarını alma ve çözümleme becerilerini ölçmektedir. Duyuşsal yönden duyarlı bireyler, başka bireylerin sözel olmayan duyuşsal mesajlarını doğru, tam ve hızlı olarak çözümlerler. Ancak, başka bireyler, duyuşsal olarak duyarlı bireyleri çabuk etkileyebilirler. Bu alt ölçekten yüksek puan alan bireyler, başkalarının duyuşsal durumlarını empatik olarak ifade edebilirler. Diğer bir deyimle, başkalarının duygularını sezmek bakımından yeteneklidirler. Başkalarının duyuşsal durumlarına karşı çok hassastırlar ve onların duyuşsal durumlarına katılırlar. Duyuşsal duyarlılık puanları yüksek olan bireyler, sempatik, duyarlı, iddiacı, gruba bağlı, gergin, açık, atılgan ve özgür bireyler olarak tanımlanmaktadır. Ancak duygusal olarak yüklenmişlerdir.

3- Duyuşsal Kontrol:

Bireylerin duyuşsal ve sözel olmayan tepkilerini düzenleme ve kontrol becerilerini ölçmektedir. Duyuşsal kontrol, belli başlı duyguları yetenekli bir şekilde birleştirme ve bu duyguları bir maske altında gizleme becerilerini kapsar. Diğer bir deyimle duyuşsal kontrol puanları yüksek bireyler iyi birer duygusal aktördürler, duruma göre hissedebilir ve duygusal zıtlama durumun da maske takabilirler. Örneğin, bir şakaya uygun ortamda gülmek veya üzüntüyü gizlemek için neşeli bir yüz ifadesi sergilemek gibi. Bu alt ölçekten yüksek puan alanlar, güçlü duygularını göstermeye karşı kontrol etme eğilimindedirler. Diğer bir deyimle, duyuşsal kontrollü bireyler kendilerini kolay kontrol edebilir ve öz saygıları yüksektir. Duyuşsal kontrol alt ölçek puanları yüksek olan bireyler liberal ve rahat bireyler olarak tanımlanabilirler.

4- Sosyal Anlatımcılık:

Sözel anlatımcılığı ve bireylerin birbirleriyle sosyal iletişim kurma ve iletişime katılma becerilerini ölçmektedir. Diğer bir deyişle bu alt ölçek sözel konuşmadaki beceri ve başkalarıyla sosyal yakınlaşmaya girme becerilerini ölçmektedir. Anılan alt ölçekteki yüksek puan sözel akıcılıkla da ilişkilidir. Özellikle sosyal kontrol alt ölçeği puanı düşük olan bireyler, sosyal anlatımcı bireylerdir. Bu bireyler söylemek istediklerini içeriğe bağlı olmaksızın kendi başlarına konuşmayı sürdürebilirler. Bu alt ölçekten yüksek puan alanlar, cana yakın sosyal ya da herhangi bir konuda sohbeti başlatma ve yönlendirme becerilerine sahiptirler. Toplulukça sevilirler ve sempatik görünürler. Grup içinde olmayı sever, gösterişçi tabiatını yansıtır. Sosyal anlatımcılıktaki yüksek puan, dışa dönük, duygusal olarak tutarlı, gruba bağlı ve gözü pek bireylere işaret etmektedirler. Sosyal anlatımcılık puanları yüksek olan bireyler sosyal ve sempattir.

5- Sosyal Duyarlık:

Başkalarının sözel mesajlarını çözümlene becerilerini ölçmektedir. Bunun yanı sıra, bireylerin uygun sosyal davranışlarını yönlendiren normları anlamak ve bireysel duyarlılığı değerlendirmektedir. Sosyal duyarlı bireyler, sosyal davranışları sergilerken sosyal normlara özen gösterirler ve ortama uygun hareket etme bilincindedirler. Aynı zamanda bu alt ölçekteki yüksek puanlar, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt ölçeklerindeki düşük puanları artırmakla birlikte, sosyal etkileşime katılmayı engelleyen bireysel bilinci de yansıtabilmektedir. Bir başka deyimle, sosyal yönden duyarlı bireyler duygularının etkisinde daha çok kalır, gerilim ve içsel çatışmaları daha çok yaşarlar. Ancak iyi bir dinleyici ve izleyicidirler, çünkü sosyal normlar hakkında bilgi sahibidirler.

6- Sosyal Kontrol:

Sosyal rol oynama ve bireyin sosyal olarak kendini ortaya koyma becerilerini ölçmektedir. Sosyal kontrol becerisi gelişmiş bireyler, herhangi bir sosyal durumda ortama uygun hareket eden, kendinden emin ve sosyal durumlara kolayca ayak uydurabilen bireylerdir. Soysak kontrol becerisi yüksek olanlar, sempatik, duygusal olarak durağan, atılgan, samimi ve rahat bireylerdir. Sosyal kontrol becerisi aynı zamanın kontrolü ve yönlendirilmesi konusunda da bireylere yardımcı olmaktadır. Sosyal kontrol alt ölçeği, cana yakınlık, tutarlılık, girişkenlik, özgürlük, gruba bağlılık ve rahat karakter özellikleri ile ilişkilidir. Sosyal kontrol ölçeği puanı yüksek olan bireyler soysal ilişkilerde aktif ve öz güvene sahiptirler. Bu bireyler farklı sosyal rolleri oynayabilirler ve tartışma

sırasında kolayca özel tutum ve yönelim alabilirler. Sosyal olarak akıllı ve perspektif alabilirler.

2.7.3. Sosyal Beceri Modelleri

Bacanlı (2004)' e göre; sosyal beceriler anlamında sosyal becerinin ne olduğu, nelerden (hangi ve nasıl davranışlardan veya becerilerden) oluştuğu, özelliklerinin veya şartlarının ne(ler) olduğu hususunda bir uzlaşma sağlanabilmiş değildir. Bu yüzden, burada bazı sosyal beceri modelleri üzerinde durulacaktır. Kuşkusuz, öne sürülmüş tüm modeller bunlar değildir. Hatta, gerek sosyal beceri eğitimi, gerekse sosyal becerilerle ilgili ölçek geliştiren kişiler, aynı zamanda bir sosyal beceri modeli de önermiş olmaktadır, bile denebilir. Ancak, bu tür modeller ya sadece içerik ile ilgilidirler (sosyal becerinin kuramsal açıklaması ve yapısı ile çok ilgili değildir), ya da kapsam açısından sınırlıdır. Burada ele alınan modeller, genelde başka belli başlı açıklamaların eleştirilerini de getirmektedirler.

2.7.3.1. Motor Sosyal Beceri Modeli

Argle (1967), öncelikle sosyal becerinin bir motor beceri olduğunu öne sürmektedir. Bu iddiasını da sosyal beceri ile motor beceri arasındaki benzerlikleri belirterek desteklemektedir (Bacanlı, 2008):

- 1- Her ikisinin de becerikli performansın amaçları açısından belli amaçları, hatta alt amaçları vardır.
- 2- Her ikisi de ipuçlarının seçici algılanmasına dayanır; görme, işitme, kinestezi ve dokunma algıları kullanılır ve amaca uygun ipuçları değerlendirilir.
- 3- Merkezi çeviri (translation) süreçleri: Alıcı sistemler tarafından toplanan bilgiler, beynin merkezi bölgelerine aktarılır ve burada uygun bir eylem planına dönüştürülür. Bu planlar sosyal öğrenme süreçleriyle öğrenilmiştir.
- 4- Motor tepkiler: Beynin merkezi bölgelerinde geliştirilen eylem planlarının davranışa dönüştürülmesi için, kaslara komutlar gönderilir. Burada da amaçlar ve alt amaçlar hiyerarşisinden söz

edilebilir. Merkezi süreçlerin özü planlamaktır; tepki süreçlerinin özü ise başlatmak ve kontrol etmektir.

- 5- Geribildirim ve doğrulayıcı eylem: yapılan davranışlar geribildirim ve doğrulama ile pekiştirilir; burada operant şartlanma kuralları geçerli görünmektedir.
- 6- Tepkilerin zamanlaması: Tepkiler belli zamanlarda uygun tepkiler olarak görülürler, başka bir zamanda uygunsuz olabilirler.

Argyle motor beceri ve sosyal becerilerin benzerliklerinin olmasına rağmen, sosyal becerilerin bir takım farklılıklar gösterdiğini söylemektedir. Bunlar (Bacanlı, 2008):

- 1- Diğerleriyle rapport kurma ihtiyacı,
- 2- Kişiyi “oyunda tutma” ihtiyacıdır.

2.7.3.2.Üretici Sosyal Beceri Modeli

Trower (1982) sosyal becerinin üretici (generative) bir modelini öne sürerken, Harre ve Secord’ un insan davranışı modelini ve Mischel’ in sosyal öğrenme modeline dayanmaktadır (Bacanlı, 2008).

2.7.3.3.İnsan Davranışı Modeli

Harre ve Secord’ un modelinde insan davranışlarındaki düzenlilik iki insan anlayışına dayanmaktadır:

- 1- Güçlerin itme ve çekmelerine cevap veren bir nesne olarak insan,
- 2- Kendi davranışını yönlendiren bir “agent” olarak davranan insan/kişi.

Bu anlayışlar, insanın davranışına amaç ve hedefleri getirir. Ayrıca, kişi davranışını yönlendirirken, yalnızca davranışı gözlemez, davranışını gözlemesini de gözler. Bu da bilinçli farkındalık kavramını getirir. Farkındalık da planların maksatlı bir şekilde yapılması ve kuralların bilincinde olmak demektir (Bacanlı, 2008).

2.7.3.4.Sosyal Öğrenme Modeli

Trower, Harre ve Secord' dan sonra Mischel' in sosyal öğrenme modelini ele almaktadır. Mischel, trait kuramlarını eleştirdikten sonra, davranışla ilgili kişi değişkenlerini ararken kişinin genelde hangi trait' lere sahip olduğundan ziyade belli durumlarda kişinin yapılandırdıklarının daha önemli olduğunu iddia etmiştir. Bu düşünceden yola çıkarak, Mischel 5 öneri getirmektedir (Bacanlı, 2008):

- 1- Kişi doğrudan ve gözlemsel öğrenme yoluyla durum ve muhtemel davranışlar hakkında bilgi edinir. Bu süreç sonunda “bilişsel ve davranışsal yapılandırma yeterlikleri” geliştirir.
- 2- İnsanlar aynı olayları değişik şekillerde kodlayabilir (encode) ve kendi var olan şemalarına göre bilgiyi süzerler, Mischel bu işlemler için “kodlama stratejileri ve kişisel yapılar” terimini kullanmaktadır.
- 3- Üçüncü değişken “öznenin çeşitli davranışsal ihtimallerin sonuçları hakkındaki beklentileri” dir. İki türlü beklenti vardır: davranış-sonuç ilişkisiyle ilgili beklentiler. Yani, bireyin beklentilerinin önemi vurgulanmaktadır.
- 4- Bireyin uyarıcı tercihleri ve muhalefetlerinin de dikkate alınması gerekir.
- 5- Son değişken “kendini düzenleyici sistemler ve planlar” dır. Kişiler kendileri için performans hedefleri koyarlar ve bu hedeflere ne kadar yaklaştıkları hususunda kendilerini eleştirirler.

2.7.3.5.Üç Sistem Yaklaşımı

Sosyal beceri konusunda burada ele alınacak olan diğer bir model McFall' ın (1982) modelidir. McFall, geliştirilen sosyal beceri modellerinin iki grupta toplanabileceğini belirtmekte ve bunları trait modelleri (sosyal beceriyi bir trait olarak gören modeller) ve moleküler modeller (tekil sosyal davranışlar üzerinde duran modeller) olarak adlandırmaktadır. Ona göre, trait modeller sosyal beceriyi belirlemek için kağıt-kalem testleri (kendini rapor etme teknikleri), davranışsal rol oynama testleri, yarı doğal performansın gözlenmesi ve önemli başkaları (kişiye yakın olan başka kişiler) tarafından derecelendirilme yollarını kullanmaktadırlar. Kuşkusuz bu ölçme şekillerinin bir takım dezavantajları bulunmaktadır. Moleküler modeller ise sosyal becerileri genellenebilir ölçümlere dönüştüremezler, çünkü özel durum ve beceriler

üzerinde durmaktadırlar. Ayrıca özel davranışsal birim, durumsal bağlam, davranışsal hedefler, davranışsal sonuçlar ve davranışta bulunan kişi faktörlerini dikkate almak zorundadırlar (Bacanlı, 2008).

McFall, tanımın ardından beceri analizine üç-sistem yaklaşımını getirmektedir. Yazısının başında iki sosyal beceri yaklaşımını genelde ölçme açısından eleştiren McFall, kendi yaklaşımını da daha çok “ölçülebilirlik” ve “analiz” ölçütlerine dayandırmaktadır, yani analizde kullanışlı ve ölçülebilir bir yaklaşım geliştirmektedir. Modele adını veren üç sistem fizyolojik, bilişsel ve açık motor davranış sistemleridir ve performans bu üç sistem açısından incelenebilmektedir (Bacanlı, 2008).

Fizyolojik beceriler algısal süreçleri ve otonom düzenleme ve kontrolleri içerir. Bu açıdan becerikli kişiler fizyolojik etkinliklerini düzenleyebilen bireyler demektir ve bu yetenek kişilerin ilişkilerinde önemli roller oynayarak başkalarının onlar hakkındaki izlenim ve yargılarını etkileyebilirler. Bilişsel beceriler bilgi işleme açısından kavramsallaştırılmıştır ve gelen uyarıcı bilgilerinin davranışsal programlara dönüştürülmesini ifade eder. Motor beceriler ise sözel ve sözel olmayan davranışlarla ilgilidir ve eksikliklerinde önemleri daha iyi ortaya çıkar (Bacanlı, 2008).

McFall, öne sürmüştüğü modeli aşağıda gördüğü gibi tabloştürmüştür (Tablo 2) :

Bu basamaklar otomatik olarak ve hızlı bir şekilde işler. Ama bazı durumlarda bilinçli ve kontrollü olarak da gerçekleştirilebilir. Bu noktada McFall, bu modelin belli durumlarda daha yararlı hale getirilebilmesi için, daha da ayrıntılandırılması gerektiğini vurgulamaktadır (Bacanlı, 2008) .

Bu modele göre sosyal becerinin ölçülmesi ile ilgili olarak da, McFall her basamağın veya her kısmın ayrı ayrı ölçülebileceğini ve bu yöntemin en etkili yöntem olacağını eklemektedir (Bacanlı, 2008).

Sonuç olarak, McFall da bilişsel ağırlıklı bir model önermektedir. Modelin belli bir durum için, onun da önerdiği gibi ayrıntılandırılarak uygulanması eksiklikleri ve verilecek eğitimin hangi noktalara ağırlık vermesi gerektiğini ortaya koyabilir (Bacanlı, 2008).

2.7.3.6.Kendini Ortaya Koyma Yaklaşımı

Leary' e göre; insanlar a) başkalarında belli izlenimleri oluşturmaya güdülendikleri, ve b) bunu başarabileceklerinden endişelendikleri ve dolayısıyla başkalarından, beklediklerinden düşük tepki alacaklarını düşündükleri zaman sosyal anksiyeteye kapılırlar. Açıkça görülebileceği gibi, bu yaklaşımın temelinde Goffman'ın (1959) bireylerin sosyal etkileşimlerde karşıdaki kişilerde belli izlenimler oluşturmaya çalıştıkları ve bu nedenle karşıdaki kişilerin onları değerlendirmeleriyle ilgilendikleri düşüncelerine dayanmaktadır. Bu modele göre, sosyal anksiyete, kişileri istedikleri izlenimleri uyandırmaya güdüleyen ve bunu başarabilecekleri hususunda şüpheye düşüren bir takım durumsal ve eğilimsel faktörlerin genel ben bilinci, onay ihtiyacı, olumsuz değerlendirilme korkusunu (bu faktörler eğilimseldir); kişiyi şüpheye düşüren faktörler ise yabancılar ve yeni durumlar, dinleyiciler (bu faktörler durumsaldır), düşük benlik saygısı, algılanan beceri eksikliği, önceki (geçmiş) sosyal başarısızlıkları (bu faktörler eğilimseldir), vb. içerir (Bacanlı, 2008).

Leary, bu yaklaşımın üç üstünlüğü olduğunu öne sürmektedir (Bacanlı, 2008):

- 1- Bu yaklaşım diğer yaklaşımları da içermektedir. Bu yaklaşıma göre, diğer yaklaşımlar ya eğilimsel ya da durumsal faktörleri ele almaktadır.
- 2- Bu yaklaşım hem durumsal, hem de eğilimsel faktörleri açıklamaktadır.
- 3- Çeşitli sosyal anksiyete örnekleri için gerekli ve yeterli şartları öngörmektedir.

3. YÖNTEM

“İşitme Engelli Öğrencilerden Sportif Müsabakalarda Mücadele Edenler İle Etmeyenlerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması” adlı araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, evren-örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizinde uygulanacak istatistiksel yöntemlerle ilgili açıklamalar yapılmıştır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmelerinde beden eğitimi dersi ve sporun etkilerinin betimlenmesi ile bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin üzerinde durulacaktır. Araştırmanın modeliyle “İşitme Engelli Öğrencilerden Sportif Müsabakalarda Mücadele Edenler İle Etmeyenlerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması” ortaya çıkarılacaktır. Bu amaç doğrultusunda ele alınan değişkenler açısından, iki grup arasında anlamlı farklılıklar olup-olmadığının belirlenmesine yönelik karşılaştırmalı betimsel bir çözümlenmeye girilecektir.

3.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Giresun/Eynesil ve Ordu ilinde işitme engelliler eğitim kurumlarında öğrenim gören beden eğitimi dersine katılanlar ile hem beden eğitimi dersine katılıp hem de sportif müsabakalarda mücadele eden işitme engelli öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklem grubu ise, evreni temsil edebilecek şekilde belirlenmiştir;

- 1- Giresun / Eynesil İşitme Engelliler İlköğretim Okulu
- 2- Merkez Mimar Oktay Uğurel İşitme Engelliler İlköğretim Okulu
- 3- İşitme Engelliler Özel Eğitim Meslek Lisesi

3.3.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanması amacı ile kişisel bilgi formu ve Matson çocuklarda sosyal becerileri değerlendirme ölçeği araştırmada kullanılacak anketi oluşturmuştur.

Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin (MESSY) Türkçe uyarlaması, Bacanlı ve Erdoğan (2003) tarafından yapılmıştır. Ölçek toplam 47 maddeden oluşmaktadır. Olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar olarak iki alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin 24 maddesi olumlu sosyal davranışları, 23 maddesi de olumsuz sosyal davranışları belirlemektedir.

Ölçeğin puanlaması bana hiç uygun değil: 1 puan, bana pek uygun değil: 2 puan, bana biraz uygun: 3 puan, bana oldukça uygun: 4 puan, bana tamamen uygun: 5 puan şeklinde yapılmaktadır (Demir Şad, 2007).

3.4.Verilerin Analizi

Verilerin analizinde parametrik testler uygulanmıştır. Örnekler normal dağılım gösterdiği için ve varyanslar homojen olduğu için parametrik t-testi uygulanmıştır. İkili karşılaştırmalarda bağımsız örnekler t-testi uygulanmıştır. Çoklu karşılaştırmalar ise tek yönlü varyans analizi (anova) ile yapılmıştır. Uygulamalarla ilgili istatistik analizler, SPSS 19. 0 paket programı ile yapılmıştır. Bu veriler, frekans ve yüzde ile çözümlenerek sonuçlar tablolaştırılmış ve elde edilen bilgiler yorumlanmıştır.

4. BULGULAR ve YORUM

Tablo 3
Cinsiyetlerine Göre Yaş Dağılımı

	Cinsiyet		
	Erkek	Kız	Toplam
N	36	65	101
Ortalama	11.83	15.45	14.16
Std. Sapma	2.602	3.423	3.591
Minimum	8	8	-
Maksimum	19	23	-

Tablo 3’de öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaş dağılımları incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 36’sı erkek, 65’i kızdır. Erkek öğrencilerin yaş ortalaması 11.83, Std. Sapma 2.602, minimum değerleri 8 ve maksimum değerleri ise 19 olarak belirlenmiştir. Kız öğrencilerin ise; yaş ortalaması 15.45, Std. Sapma 3.423, minimum değerleri 8 ve maksimum değerleri 23 olarak belirlenmiştir. Toplamda ise kız ve erkek öğrencilerin katılımları 101, ortalamaları 14.16 ve Std. Sapma 3.591’dir.

Tablo 4
Aylık Gelir Durumu Dağılımı

	Aylık Gelir Durumu				Toplam
	0-450 TL	451-750 TL	751-950 TL	951- yukarı	
Sıklık	36	18	35	11	100
Yüzde	35.6	17.8	34.7	10.9	99.0

Tablo 4’de ailelerin aylık gelir durumlarına göre dağılımları incelenmiştir. Gelir durumları 0-450 TL’ de 36, 451-750 TL’de 18, 751-950 TL’de 35, 951-yukarı aralığının değeri ise 11 olarak belirlenmiştir. Yüzde değerleri ise; 0-450 TL’de 35.6, 451-750 TL’de 17.8, 751-950TL’de 34.7, 951-yukarı’da 10.9 olarak belirlenmiştir. Toplam oranları 100, yüzde oranları ise 99.0 olarak belirlenmiştir.

Tablo 5
Anne-Baba Eğitim Durumu Dağılımı

	Anne Eğitim		Baba Eğitim	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Okur-yazar değil	28	27.7	9	8.9
İlkokul mezunu	59	58.4	59	58.4
Ortaokul mezunu	11	10.9	14	13.9
Lise mezunu	3	3.0	17	16.8
Üniversite Mezunu	0	0	2	2.0
Toplam	101	100	101	100

Tablo 5’de öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarının oranları incelenmiştir. Anne eğitim durumuna bakıldığında okur-yazar olmayanların oranı 28, yüzde oranı 27.7, ilkokul mezunu olanların oranı 59, yüzde oranı 58.4, ortaokul mezunu olanların oranı 11, yüzde oranı 10.9, lise mezunu olanların oranı 3, yüzde oranı 3 olarak belirlenmiştir. Baba eğitim durumuna bakıldığında ise okur-yazar olmayanların oranı 9, yüzde oranı 8.9, ilkokul mezunu olanların oranı 59, yüzde oranı 58.4, ortaokul mezunu olanların oranı 14, yüzde oranı 13.9, lise mezunu olanların oranı 17, yüzde oranı 16.8, üniversite mezunu oranı 2 olarak belirlenmiştir.

Tablo 6
Engel Gerekçesi Dağılımı

	Engel Gerekçesi			Toplam
	Doğuştan	Tıbbi hasta	Diğer	
Sıklık	86	5	10	101
Yüzde	85.1	5.0	9.9	100

Tablo 6’da öğrencilerin engel gerekçelerine bakıldığında doğuştan 86, tıbbi hasta 5, diğer 10, toplam 101 olarak belirlenmiştir. Yüzde oranlarına bakıldığında ise doğuştan 85.1, tıbbi hasta 5.0, diğer 9.9, toplamda 100 olarak belirlenmiştir.

Tablo 7
Engellilik Süresi Dağılımı

	Engellilik Süresi				Toplam
	Doğuştan	0-2 yıl	3-5 yıl	6- üzeri yıl	
Sıklık	64	3	1	33	101
Yüzde	63.4	3.0	1.0	32.7	100

Tablo 7’de engellilik süresi dağılımlarına bakıldığında doğuştan 64, 0-2 yıl 3, 3-5 yıl 1, 6-üzeri yıl 33, toplam 101 olarak belirlenmiştir. Yüzde oranlarına bakıldığında ise doğuştan 63.4, 0-2 yıl, 3.0, 3-5 yıl 1.0, 6-üzeri yıl 32.7 ve toplam 100 olarak belirlenmiştir.

Tablo 8
Cinsiyete Göre Sportif Müsabakalarda Mücadele Etme Dağılımı

		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kız	
Sıklık	Evet	18	34	52
	Hayır	18	31	49
Yüzde	Evet	34.6	65.4	100
	Hayır	36.7	63.3	100

Tablo 8’ de öğrencilerin cinsiyetlerine göre sportif müsabakalarda mücadele etme dağılımlarına bakıldığında 18 erkek, 34 kız, toplamda 52 evet cevabı verilirken, 18 erkek, 31 kız ve toplamda 49 hayır cevabı verilmiştir. Yüzde oranlarına bakıldığında ise 34.6 erkek, 65.4 toplam 100 evet cevabı verilirken 36.7 erkek, 63.3 kız ve toplamda 100 hayır cevabı verildiği belirlenmiştir.

Tablo 9
Eğitim Durumuna Göre Sportif Müsabakalarda Mücadele Etme Dağılımı

		Eğitim Durumu			Toplam
		İlköğretim 1.kademe	İlköğretim 2.kademe	Lise	
Evet	Sıklık	15	15	22	52
	Yüzde	28.8	28.8	42.3	100
Hayır	Sıklık	20	5	24	49
	Yüzde	40.8	10.2	49.0	100

Tablo 9’ da öğrencilerin eğitim kademelerine göre sportif müsabakalarda

mücadele etme dağılımları incelenmiştir. Evet, cevabı verenlerin oranları ilköğretim 1.kademe 15, ilköğretim 2.kademe 15, lise 22, toplam 52 iken yüzde oranları ilköğretim 1.kademe 28.8, ilköğretim 2.kademe 28.8, lise 42.3 ve toplam 100 olarak belirlenmiştir. Hayır, cevabı verenlerin oranları ise şu şekildedir; ilköğretim 1.kademe 20, ilköğretim 2.kademe 5, lise 24, toplam 49'dur. Yüzde oranları ise ilköğretim 1.kademe 40.8, ilköğretim 2.kademe 10.2, lise 49 ve toplamda 100 olarak belirlenmiştir.

Tablo 10
Aylık Gelir Düzeyine Göre Sportif Müsabakalarda Mücadele Etme Dağılımı

		Aylık Gelir Durumu			
		0-450 TL	451-750 TL	751-950 TL	951- yukarı
Sıklık	Evet	19	5	20	7
	Hayır	17	13	15	4
	Toplam	36	18	35	11
Yüzde	Evet	52.8	27.8	57.1	63.6
	Hayır	47.2	72.2	42.9	36.4
	Toplam	100	100	100	100

Tablo 10' da ailenin aylık gelir düzeyine göre öğrencilerin sportif müsabakalarda mücadele etme dağılımlarına göre aile gelir durumu 0-450 TL olan öğrenciler toplam 36 kişidir. 19'u sportif müsabakaya katılırken 17'si katılmamaktadır. Aile gelir düzeyi 451-750 TL gelir düzeyi olan öğrenciler toplamda 18 kişidir. 5'i sportif müsabakaya katılıyor, 13'ü katılmamaktadır. 751-950 TL gelir düzeyine göre toplamda 35 öğrenci cevap vermiş 20'si sportif müsabakaya katılırken, 15'i katılmamaktadır. 951-yukarı gelir düzeyine göre toplamda 11 öğrenci cevap vermiştir. 7'si katılırken, 4'ü katılmamaktadır. Yüzde oranlarına göre bakıldığında ise aile gelir durumu 0-450 TL olan öğrencilerin 52.8'i katılırken, 47.2'si katılmamaktadır. 451-750 TL aralığında 27.8'i katılırken, 72.2'si katılmamaktadır. 751-950 TL aralığındaki öğrencilerin 57.1'i katılıyor, 42.9'u katılmıyor. Aile gelir durumu 951-yukarı TL aralığında olan öğrencilerin 63.6'sı katılıyorken, 36.4'ü katılmıyor olarak belirlenmiştir.

Tablo 11
Engellilik Süresine Göre Sportif Müsabakalarda Mücadele Etme Dağılımı

Engellilik Süresi	Sportif Müsabakalarda Mücadele Ediyor Musunuz?			
	Evet		Hayır	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Doğuştan	33	63.5	31	63.3
0-2 yıl	1	1.9	2	4.1
3-5 yıl	0	0	1	2.0
6 - üzeri yıl	18	34.6	15	30.6
Toplam	52	100	49	100

Tablo 11’de öğrencilerin engel sürelerine göre sportif müsabakalarda mücadele etme dağılımları incelenmiştir. Evet cevabı veren doğuştan engelli öğrencilerin oranları 33, yüzde oranları 63.5’ dir. 0-2 yıl işitme engelli olan öğrencilerin oranları 1, yüzde oranları 1.9’ dur. 3-5 yıl engelli olanların oranları 18, yüzde oranları 0’dır. 6-üzeri yıl engelli öğrencilerin oranları 18, yüzde oranları 34.6’ dır. Toplamda ise oranları 52, yüzde oranları 100 olarak belirlenmiştir. Hayır cevabı veren doğuştan işitme engelli öğrencilerin oranı 31, yüzde oranları 63.3’dür. 0-2 yıl engelli olanların oranı 2, yüzde oranları 4.1’ dir. 3-5 yıl aralığında olan öğrencilerin oranı 1, yüzde oranı 2.0’ dır. 6-üzeri yıl engelli olan öğrencilerin oranı 15, yüzde oranı 30.6’ dır. Toplamda ise oranları 49, yüzde oranında 100 olarak belirlenmiştir.

Tablo 12
Olumlu ve Olumsuz Sosyal Beceri Puanlarına Göre Cinsiyetlerin Karşılaştırılması

	Cinsiyetiniz	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Olumlu	Erkek	36	77.97	16.08	-2.531*	0.013
	Kız	65	86.11	15.13		
Olumsuz	Erkek	36	48.03	14.87	1.230	0.224
	Kız	65	44.57	10.70		

* p<0,05

Tablo 12’de olumlu ve olumsuz sosyal beceri puanlarına göre öğrencilerin cinsiyetlerinin karşılaştırılması incelenmiştir. Toplamda 36’sı erkek ve 65’i kız öğrencilerinde oluşmaktadır. Olumlu puanlarda erkek öğrencilerin ortalamaları 77.97, Std. Sapma 16.8, kız öğrencilerin ortalaması 86.11, Std. Sapma 15.13 olarak belirlenmiştir. Erkek ve kız öğrencilerin vermiş olduğu olumlu sosyal beceri puanlarına göre cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (t= - 2.531, p= 0.013). Olumsuz puanlarda erkek öğrencilerin ortalaması 48.03, Std.

Sapma 14.87 olarak belirlenmiştir. Kız öğrencilerin ortalaması 44.57, Std. Sapma 10.70 olarak belirlenmiştir. Erkek ve kız öğrencilerin vermiş olduğu olumsuz sosyal beceri puanlarına göre cinsiyetleri arasında bir fark bulunmamıştır ($t= 1.230$, $p= 0.224$).

Tablo 13
Sosyal Beceri Puanlarının Kız ve Erkek Öğrencilerde Öğretim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

Cinsiyetiniz			N	Ort. \pm Std. Sapma	f	p
Erkek	Olumlu	İlköğretim 1.kademe	21	71.90 \pm 14.23 ^b		
		İlköğretim 2.kademe	13	88.69 \pm 14.90 ^a	5.746*	0.007
		Lise	2	72.00 \pm 1.41 ^b		
		Toplam	36	77.97 \pm 16.08		
	Olumsuz	İlköğretim 1.kademe	21	53.38 \pm 15.12 ^a		
		İlköğretim 2.kademe	13	38.31 \pm 9.76 ^b	5.470*	0.009
		Lise	2	55.00 \pm 9.90 ^a		
		Toplam	36	48.03 \pm 14.87		
Kız	Olumlu	İlköğretim 1.kademe	14	87.21 \pm 15.42 ^a		
		İlköğretim 2.kademe	7	91.57 \pm 11.90 ^a	0,630	0,536
		Lise	44	84.89 \pm 15.56 ^a		
		Toplam	65	86.11 \pm 15.13		
	Olumsuz	İlköğretim 1.kademe	14	46.64 \pm 12.59 ^a		
		İlköğretim 2.kademe	7	36.57 \pm 12.54 ^a	2.392	0.100
		Lise	44	45.18 \pm 9.39 ^a		
		Toplam	65	44.57 \pm 10.70		

p

* $p < 0,05$

a > b

Tablo 13’de sosyal beceri puanlarının kız ve erkek öğrencilerde öğretim düzeylerine göre karşılaştırılması incelenmiştir. Erkek öğrencilerde ilköğretim II. kademe de eğitim görenlerin ilköğretim I. kademe ve lise düzeyindeki öğrencilere göre olumlu sosyal beceri puanları daha yüksek çıkmıştır ve ilköğretim II. kademe öğrencilerinde ilköğretim I. kademe ve liseye oranla anlamlı bir fark bulunmaktadır ($f= 5.746$, $p= 0.007$). Olumsuz cevap veren erkek öğrencilerde ilköğretim II. kademenin oranların ilköğretim I. kademe ve liseye göre sosyal beceri puanlarının düşük olmasından dolayı anlamlı bir fark bulunmaktadır ($f= 5.470$, $p= 0.009$). Olumlu ($f= 0.630$, $p= 0.536$) ve olumsuz

($f= 2.392$, $p= 0.100$) sosyal beceri puanlarına cevap veren kız öğrencilerde ise anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo14
Sportif Müsabakalarda Mücadele Edenlerin Olumlu ve Olumsuz Sosyal Beceri Puanlarına Göre Dağılımları

	Sportif Müsabakalarda Mücadele Ediyor Musunuz?		t	P
	Evete(n=52)	Hayır(n=49)		
	Ort. ± Std. Sapma	Ort. ± Std. Sapma		
Olumlu	88.42 ±16.64	77.67±13.07	3.622*	0.001
Olumsuz	43.44 ±13.13	48.31±11.13	-2.002*	0.048

* $p<0,05$

Tablo 14’de sportif müsabakalarda mücadele ediyor musunuz? sorusuna öğrencilerin 52’si evet, 49’u hayır cevabı verdikleri belirlenmiştir. Olumlu sosyal beceri puanlarında evet cevabı verenlerin ortalaması 88.42, hayır cevabı verenlerin ortalaması 77.67, olumsuz sosyal beceri puanlarına göre evet cevabı verenlerin ortalaması 43.44, hayır cevabı verenlerin ortalaması ise 48.31 olarak belirlenmiştir. Olumlu ($t= 3.622$, $p= 0.001$) ve olumsuz ($t= -2.002$, $p= 0.048$) sosyal beceri puanlarına göre dağılımlarında iki grup arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Tablo 15
Sportif Müsabakalara Katılım Durumlarının Olumlu ve Olumsuz Sosyal Beceri Puanlarına Göre Cinsiyet Dağılımları

Cinsiyet	Sportif Müsabakalarda Mücadele Ediyor Musunuz?		t	p	
	Evete	Hayır			
	Ort. ± Std. Sapma	Ort. ± Std. Sapma			
Erkek (n=36)	Olumlu	86.89±15.20	69.06±11.54	3.965*	0.000
	Olumsuz	42.44±14.55	53.61±13.32	-2.401*	0.022
Kız (n=65)	Olumlu	89.24±17.52	82.68±11.28	1.775	0.071
	Olumsuz	43.97±12.51	45.23±8.43	-0.478	0.634

* $p<0,05$

Tablo 15’de sportif müsabakalara katılım durumlarının olumlu ve olumsuz sosyal beceri puanlarına göre cinsiyet dağılımları incelenmiştir. Erkek öğrencilerin olumlu sosyal beceri puanlarına vermiş oldukları evet cevabının ortalaması 86.89, hayır cevabının ortalaması 69.06 olarak belirlenmiştir.

Olumsuz sosyal beceri puanlarına vermiş oldukları evet cevabının ortalaması 42.44, hayır cevabının ortalaması 53.61 olarak belirlenmiştir. İşitme engelli erkek öğrencilerin vermiş olduğu evet ve hayır cevaplarına göre olumlu ve olumsuz sosyal beceri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (olumlu $t= 3.965$, $p= 0.000$, olumsuz $t= -2.401$, $p= 0.022$). Kız öğrencilerin ise olumlu sosyal beceri puanlarına vermiş oldukları evet cevabının ortalaması 89.24, hayır cevabının ortalaması 82.68 olarak belirlenmiştir. Olumsuz sosyal beceri puanlarına vermiş oldukları evet cevabının ortalaması 43.97, hayır cevabının ortalaması 45.23 olarak belirlenmiştir. İşitme engelli kız öğrencilerin vermiş oldukları evet ve hayır cevaplarına göre olumlu ve olumsuz sosyal beceri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (olumlu $t= 1.775$, $p= 0.071$, olumsuz $t= - 0.478$, $p= 0.634$).

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

İşitme Engelli Öğrencilerden Sportif Müsabakalarda Mücadele Edenler İle Etmeyenlerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması konulu yüksek lisans tezi çalışmasında işitme engelli öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeleri sürecinde sporun katkısı belirlenmeye çalışıldı.

5.1.Sonuç

Spor; bireyin bedensel, ruhsal ve toplumsal davranışlarını yönlendirmeye yönelik bir araçtır. Toplumun fertlerine sağlanacak boş zaman faaliyetleri, gençlerin iyi yetişmesi ve topluma faydalı bireyler olması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu konulara önem verilirken engelli bireylerin de ihmal edilmeden aynı hassasiyetin onlara da gösterilmesi mühim bir noktadır. Spor, ferdin topluma uyumunu sağladığı gibi, ruh ve beden sağlığını da güvence altına alır. Sporun bilinen bu yönleri açısından bakıldığında sosyalleşme için bir araç olduğu söylenebilir (Öztürk Akçalar, 2007).

Elif Sazak 2003 yılında Zihinsel engelli Birey İçin Hazırlanan Akran Aracılı Sosyal Beceri Öğretim Programının Etkiliğinin İncelenmesi konulu yüksek lisans tezi çalışması sonucunda zihin engelli öğrencinin her bir hedef becerideki tepki yüzdesi % 100 olarak bulmuştur. Elde edilen bulguların akran aracılı sosyal beceri öğretim programının etkili olduğunu göstermiştir.

Tablo 3' de yaşa ve cinsiyete göre dağılımlara bakıldığında katılımcıların 36'sı erkek, 65'i kız olarak belirlenmiştir. Çalışmamızda kız öğrencilerin çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Küçük ve Arıkan'ın 2006 yılında yapmış oldukları İşitme Engelli Çocukların Topluma Uyum Sorunlarının İncelenmesi isimli çalışmalarında katılımcıların %32.0'nin kız, %68.0'nin erkek öğrencilerden oluştuğunu belirtmektedirler. Coşkun ve Akkaş'ın 2009 yılında yaptıkları Engelli Çocuğu olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişki isimli çalışmalarında katılımcıların 76'sı kız, 74'ü erkek öğrencileri oluşturmaktadır.

Tablo 4'de ailelerinin aylık gelir durumuna göre dağılımlarına bakıldığında yüzdeler oranda sıralamalara göre 0-450 TL 35.6, 751-950 TL 34.7, 451-750 TL 17.8, 951-yukarı TL 10.9 olarak belirlenmiştir. Coşkun ve Akkaş'ın 2009 yılında yaptıkları Engelli Çocuğu olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişki isimli çalışmalarında ailenin aylık gelir durumuna göre dağılımlarına bakıldığında yüzdeler oranda sıralamalara

göre 0-999 TL 84.0, 1000-1999 TL 13.3, 2000 ve üstü 2.7 olarak belirtilmiştir. Ailelerin gelir durumlarında farklılık görülmemektedir.

Mustafa Söğüt' ün 2006 yılında Sporun Bedensel Engellilerin Sosyalleşmesi Üzerine Etkisi adlı yüksek lisans tez çalışmasında bedensel engellilerin annelerinin eğitim durumlarına göre dağılımlarında yüzde oranları okur-yazar değil 34.5, ilkokul mezunu 50.4, ortaokul mezunu 4.2, lise mezunu 9.2, üniversite mezunu 1.7 olarak görülmektedir. Engellilerin babalarının eğitim durumlarına göre dağılımlarında yüzde oranları okur-yazar değil 21.8, ilkokul mezunu 44.5, ortaokul mezunu 14.3, lise mezunu 14.3 üniversite mezunu 5.0 olarak görülmektedir. Çalışmamızda Tablo 5' e bakıldığında anne-baba eğitim durumu dağılımında ilkokul mezun oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Çalışmalar arasında benzerlik görülmektedir. Özşenel ve ark. 2003 yılında yaptıkları Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi adlı çalışmalarında annelerin eğitim durumlarına göre dağılımlarında yüzde oranları ilköğretim 42.0, lise 40.2, yüksekokul 10.7, üniversite 7.1 olarak görülmektedir. Babalarının eğitim durumlarına göre dağılımlarında yüzde oranları ilköğretim 3.6, lise 60.7, yüksekokul 10.7, üniversite 25.0 olarak görülmektedir. Bu çalışmada da anne eğitim durumunda farklılık olmadığı görülürken, baba eğitim durumunda farklılık görülmektedir. Karakoç (2010)' un çalışmasında anne eğitim durumlarına göre dağılımlarında yüzde oranları okur-yazar değil 62.3, okur-yazar 11.3, ilkokul 17.0, ortaokul 1.9, lise 5.7, üniversite 1.9 olarak görülmektedir. Babalarının eğitim durumlarına göre dağılımlarında yüzde oranları okur-yazar değil 11.3, okur-yazar 11.3, ilkokul 52.8, ortaokul 9.4, lise 13.2, üniversite 1.9 olarak görülmektedir. Anne eğitim durumunda farklılık görülürken, baba eğitim durumunda uyumlu görülmektedir.

Tablo 6'da engellilik gerekçesi dağılımlarına bakıldığında doğuştan 85.1 yüzde oranı ile yüksek çıkmıştır. Söğüt (2006)' ün çalışmasında da 34.5 yüzde oranı ile en yüksek sonuç olarak belirlenmiştir. Akay (2008)'in çalışmasında da yüzdeler oranlar doğuştan 61, kaza 10, hastalık 53 olarak belirlenmiştir. Engellilik gerekçesinin doğuştan olma oranının yüksek çıkması çalışmamız ile uyumlu görülmektedir.

Tablo 7'de Engellilik Süresi Dağılımlarına bakıldığında yüzde oranında doğuştan 63.4, 0-2 yıl 3.0, 3-5 yıl 1.0, 6-üzeri yıl 32.7 olarak belirlenmişken Söğüt (2006)'ün çalışmasında engellilik sürelerini yüzde oranı olarak doğuştan 32.8, 0-2 yıl 2.5, 3-5 yıl 3.4, 6-8 yıl 3.4, 9 yıl ve üzeri 58 olarak belirtmiştir.

Pınar Yaprak Kemaloğlu' nun Türkiye'de İşitme Engelliler Spor Örgütlerindeki Toplumsal Cinsiyet Yapılanması Üzerine Bir İnceleme isimli çalışmasında Türkiye'de çeşitli sebeplerle işitme engelli kadınların sporda eşit derecede temsil edilmediğini ve böylece İşitme Engelliler spor alanlarının erkek egemen toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yeniden üretilmesi için uygun bir ortam

olarak yapılandırıldığı sonucuna varılmıştır. Tablo 8’de 36 erkek öğrencinin 18’i sportif müsabakaya katılıyor, 18’i katılmıyor. 65 kız öğrencinin ise 34’ü sportif müsabakaya katılıyor 31’i katılmıyor sonucuna varılmıştır. Yüzde oranlarına bakıldığında erkek öğrencilerin %34.6’ sı, kız öğrencilerin %65.4’ü sportif müsabakalarda mücadele etmektedir. Çalışma Pınar Yaprak Kemaloğlu’ nun çalışmasıyla uyumlu bulunmamaktadır.

Tablo 9’da eğitim durumuna göre sportif müsabakalarda mücadele etme dağılımına bakıldığında sportif müsabakaya katılanlar ilköğretim I. ve II. kademe öğrencileri 15, lise öğrencileri 22, katılmayanların ise; ilköğretim I. kademe’ de 20, II. kademe’de 5 ve lise’de 24 öğrenci olduğu belirlenmiştir. Toplamda 101 öğrencide yapılmış olan çalışmada 52 sportif müsabakaya katılan, 49 katılmayan öğrenci belirlenmiştir. Sportif müsabakaya katılan öğrencilerin çoğunluğunu ise lise öğrencileri oluşturmaktadır. Türk (2007)’ün çalışmasında 4.sınıftan 13, 5.sınıftan 4, 6.sınıftan 8, 7.sınıftan 11, 8.sınıftan 4, toplamda ise 40 katılımcının bulunduğu görülmektedir.

Tablo 10’da aylık gelir durumuna göre sportif müsabakalarda mücadele etme dağılımına bakıldığında 751-950 TL 20, 0-450 TL 19, 951-yukarı 7, 451-750 TL aralığının da 5 öğrenci sportif müsabakalara katılmaktadır. Söğüt (2006)’ün çalışmasında bu dağılımları şu şekilde vermiştir. 0-300 YTL 30, 301-500 YTL 8, 501-800 YTL 10, 801 YTL ve yukarı 8 öğrenci sportif müsabakalara katılmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular Söğüt’ün çalışması ile uyumlu bulunmamaktadır.

Tablo 11’ de engellilik süresine göre sportif müsabakalarda mücadele etme dağılımına bakıldığında doğuştan engelli olan öğrencilerin 33 katılan ve 31 katılmayan oranlarıyla çoğunluğu oluşturmaktadırlar. Sonrasında 6-üzeri yıl 18 katılan, 15 katılmayan, 0-2 yıl’da 1 katılan, 2 katılmayan, 3-5 yıl’da katılan sayısı bulunmazken katılmayan öğrenci sayısı 1 olarak belirlenmiştir. Söğüt (2006)’ün çalışmasında 0-2 yıl’da 22, 3-5 yıl’da 5, 6-8 yıl’da 9, 9 yıl ve üzerinde 20 katılımcının olduğu belirlenmiştir.. Doğuştan engelli olan bireylerin bu çalışmada da çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 12’de olumlu ve olumsuz sosyal beceri puanlarına göre cinsiyetlerin karşılaştırılmasına bakıldığında olumlu sosyal beceri puanlarında kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırılmasında kız öğrencilerin lehine anlamlı fark bulunurken, olumsuz sosyal beceri puanlarında kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırılmasında farklılık görülmemektedir. Balyan ve ark. (2012) çalışmalarında olumlu sosyal beceri puanlarına göre kadın ve erkeklerin karşılaştırılmasında anlamlı fark bulunmuş, olumsuz sosyal beceri puanlarında ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Çalışma Balyan ve ark. çalışmaları ile uyumlu bulunmamaktadır. (*p<0.05).

Tablo 13’de sosyal beceri puanlarının kız ve erkek öğrencilerde öğretim düzeylerine göre karşılaştırılmasına bakıldığında erkek öğrencilerde olumlu ve olumsuz sosyal beceri puanlarının karşılaştırılmasında anlamlı fark bulunurken, kız öğrencilerin olumlu ve olumsuz sosyal beceri puanlarının karşılaştırılmasında fark görülmemektedir. T. Sümer (2008)’ in çalışmasında olumlu ve olumsuz sosyal davranış puanları üzerinde sınıf düzeyi farklılıkları incelenmiş, olumsuz sosyal davranış puanı ile olumlu sosyal davranış puanının sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmüştür. (* $p < 0.05$, $a > b$).

Sibel Öztürk Akçalar 2007 yılında Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi konulu yüksek lisans tezi çalışmasında anket çalışmaları sonucunda sporun ortopedik engellilerin sosyalleşmesine olumlu katkıda olduğu sonucuna varılmıştır. Tablo 14’de olumlu ve olumsuz sosyal beceri puanlarına bakıldığında sporun işitme engellilerin sosyal beceri düzeylerine katkıda bulunduğu görülmektedir. Çalışmaların benzerlik gösterdiği görülmektedir. (* $p < 0.05$).

Süleyman Yıldırım 2011 yılında Lisanslı Olarak Takım Sporunu ve Bireysel Spor Yapan İle Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması konulu yüksek lisans tezi çalışmasında katılımcıların orta düzeyde sosyal beceriye sahip olduklarını ifade etmektedir. Ancak spor yapmayan erkek öğrenciler aldıkları toplam 243.4 puanla düşük seviyede sosyal beceri düzeyinde kaldıkları belirtmektedir. Çalışmamızda olumlu ve olumsuz sosyal becerilerin karşılaştırılmasında erkek öğrencilerde anlamlı bir fark bulunmaktadır, kız öğrencilerde ise bir fark bulunmadığı ortaya konulmuştur (Tablo 15). (* $p < 0.05$).

Araştırmanın sonucunda beden eğitimi dersine katılan ve spor yapan işitme engelli öğrenciler ile beden eğitimi dersine katılan ve spor yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini karşılaştırıldığında sporun işitme engelli öğrenciler üzerinde sosyal becerilerinin gelişmesinde etkili olduğunu söyleyebiliriz. Sporun işitme engellilerin yaşamlarını daha etkili bir şekilde ortaya koyarak onların sosyal çevrelerinde daha uyumlu, etkin bireyler olmalarına yardımcı olarak, sosyal beceri düzeylerini geliştirebileceğimiz bir gerçektir.

5.2.Öneriler

- 1- Sporun, işitme engelli öğrencilerin sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Bu nedenle sportif etkinliklerde ve sportif müsabakalarda mücadele etmelerine katılımları yönünde çalışmaların yapılması gerekmektedir.
- 2- Ders müfredat ve egzersiz programları işitme engelli öğrencilerin anlayarak uygulayacakları şekilde hazırlanması gerekmektedir.
- 3- Beden eğitimi ve sporun önemi işitme engelli öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini arttırmada büyük önem taşıdığı görülmektedir. Bu neden ile beden eğitimi ve spor ders saatlerinin arttırılması konusunda çalışmalar yapılabilir.
- 4- Engelli bireylerin, özel programlarla spor yapmaları bilinen bir gerçektir. Bu anlamda antrenörler yetiştirilebilir.
- 5- Engelli bireylerin fiziksel aktivite yapabilecekleri tesislerin sayısı arttırılabilir.
- 6- İşitme Engelliler Spor Federasyonu bünyesinde 2012 yılı itibari ile toplamda 14 branş da mücadele edilmektedir. Bu sayının arttırılabilmesi için gereken çalışmalar yapılmalıdır.
- 7- İşitme engelli öğrencilere uygun olarak sosyal beceri düzeylerini geliştirmek amaçlı programlar hazırlanabilir.
- 8- Benzer çalışma denek sayısı fazla tutularak yapılabilir.
- 9- Farklı engelli sınıftaki öğrenciler ile yapılabilir.
- 10- Normal öğrenciler ile karşılaştırılması yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akay, V. (2008). *İşitme Engellilerde Beden Eğitimi Spor ve Rekreasyon Aktivitelerinin Eğitim Bütünlüğü Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi (Denizli İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Akkök, F. (2006). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi Öğretmen El Kitabı*. (4. basım). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Alpaslan, S. (2008). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına İlişkin Alguları ve Öğrencilerin Bu Derse Karşı Geliştirdikleri Tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Aracı, H. (2004). *Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Atay, M. (1995). Engelli Bireylerin Benlik Gelişiminde Spor Etkinliklerinin Önemi. Antalya Uluslar arası Engellilerde Spor Sempozyumu Bildiri Kitabı. T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı. Yayın no: 1997/1. 97-100s., Ankara.
- Atay, M.(2007).*işitme Engelli Çocukların Eğitiminde Temel İlkeler*. Ankara: Özgür Yayınları.
- Bacanlı, H., Erdoğan, F. (2003). Matson Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Kuram ve uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3, (2), 353-367.
- Bacanlı, H. (2008). *Sosyal Beceri Eğitimi*. (3. basım). Ankara: Asal Yayın ve Bilişim.
- Balyan, M., Yerlikaya Balyan, K., Kiremitçi, O. (2012). Farklı Sportif Etkinliklerin İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum, Sosyal Beceri ve Öz yeterlik Düzeylerine Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14, (2), 196-201.
- Bilir, Ş., Bal, S. (1995). Anaokuluna Devam Eden 5-7 Yaş Grubundaki İleri Derecede İşitme Özürlü ve 3-6 Yaş Grubundaki Normal İşiten Çocukların Entegrasyonunda Oyun İçindeki Sosyal İletişim Davranışlarının İncelenmesi. *Sağlık Dergisi*, 67, 26-40.
- Brouwer, J., Ludeke, W. (1995). Felsefi Açıdan Engellilerde Spor. Antalya Uluslar arası Engellilerde Spor Sempozyumu Bildiri Kitabı. T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı. Yayın no: 1997/1. 11-17 s., Ankara.

- Bucher , A.C. (1979). *Foundations of Physical Education*. USA: The C.V.Mosby Company.
- Coşkun, Y., Akkaş, G. (2009). Engelli Çocuğu Olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. Cilt 10, Sayı: 1. Kırşehir.
- Cüceloğlu, D. (1987). *İnsan İnsana*. Ankara: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Çağlar, D. (1976). *Ortopedik Özürlü Çocuklar ve Eğitimi*. Ankara.
- Çobanoğlu, Y. (1992). Çocuk Eğitiminde Spor Olgusunun Tarihsel Gelişimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt I, Sayı: 1. İzmir.
- Çöndü, A. (2004). *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*. (2. basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demir Şad, E. (2007). *Akranları Tarafından Reddedilen ve Kabul Edilen İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Özsaygı, Sosyal Beceri, Davranış Problemleri ve Okul Başarılarının Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, O. (2005). *Spor Psikolojisi*. (2. basım). Adana: Nobel Kitabevi.
- Doll-Tepper, G. (2007). International developments in sports for persons with a disability. *Sabama Journal*. Vol. 12, n.1, supplement, pp. 7-12.
- Ergun, N., Algun, C., Dolunay, N. (1990). Özürlülerde Spor Yaklaşımı. Spor Şurası Bildirisi. Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, s:123.
- Eroğlu, B. (2011). *Öğretmenlik Uygulamasının Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Mesleki Yeterlikleri ve Mesleğe Yönelik Tutumları Üzerine Etkileri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gezer, E. D. (2010). *Farklı Spor Branşlarındaki Sporcuların Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gündüz, N. (1992). Bazı Ortaöğretim Kurumlarındaki Sporcu Öğrencilerin Sportif Başarıları İle Kaygı Durumları Arasındaki İlişkinin Araştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt I, Sayı: 1. İzmir.
- Güven Karahan, B. (2011). *Engelli Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları ve Karşılaştıkları Sorunlar*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İşler, H. (2001). *Beden Eğitimi ve Spor Bilgileri El Kitabı*. Niğde: Lazer Ofset.

- Karakoç, Ö. (2010). *İşitme Engelli Milli Sporcular İle Spor Yapmayan İşitme Engellilerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Araştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kocaömer, Y. (2003). Engellilerde Spor, Milliyet.
Web: <http://www.tesyev.org/default.aspx?k=2&b=6&i=167>.
- Küçük, Y., Arıkan, D. (2006). İşitme Engelli Çocukların Topluma Uyum Sorunlarının İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. Cilt 9, Sayı: 4. Erzurum.
- Marlowe, H.A. (1986). Social Intelligence: Evidence For Multidimensionality and Construct Independence. *Journal of Educational Psychology*, 78, 52-58.
- MEB, (2006). “Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı”. T.C. MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- MEB, (2007). “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Psikomotor Gelişim”. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Ankara.
- MEGEP, (2009). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi*. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı, Özel Eğitim Modülü, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Mirzeoğlu, N. (Editör). (2011). *Spor Bilimlerine Giriş*, Ankara: Spor Yayınevi.
- Özcan, M. (2010). *İşitme Engellilerin Eğitiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdiñç, Ö. (2005). Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri. *Spormetre Dergisi*. Cilt: 3, Sayı: 2. Ankara Üniversitesi Yayınları. Ankara: 2005 s. 77-78.
- Özer, S.D., (2010). “Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor”. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özkatar Kaya, E. (2010). *18-25 Yaş Arası İşitme Engelli Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. Ve Eripek, S. (1997). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe yayınları.

- Özşenel, F., Işıkkhan, V., Ünay, B., Aydın, H.İ., Akın, R., Gökçay, E. (2003). Engelli çocuğa sahip ailelerin aile işlevlerinin değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*,45(2), 156-164.
- Öztürk Akçalar, S. (2007). *Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sazak, E. (2003). *Zihinsel Engelli Birey İçin Hazırlanan Akran Aracılı Sosyal Beceri Öğretim Etkililiğinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Söğüt, M. (2006). *Sporun Bedensel Engellilerin Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Sümer, H. (2006). *İşitme Engelli Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Tamer, K. (2001). *Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kozan Ofset.
- Tosun Sümer, E. (2008). *İlköğretim 6. Ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Sosyal Kaygıları İle Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türk, E. (2007). *Spor Takımlarına Katılan Ve Katılmayan Görme Engelli Öğrencilerin Benlik Saygılarının Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yaprak Kemaloğlu, P. (2010, 11-13 Ekim). *Türkiye’de İşitme Engelliler Spor Örgütlerindeki Toplumsal Cinsiyet Yapılanması Üzerine Bir İnceleme*. II. Ulusal Engelli Bireyler İçin Fiziksel Aktivite Çalıştayı, Çanakkale.
- Yıldıran İ., Yetim A.A., (1996). Orta Öğretimde Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. Cilt I, Sayı:3. Ankara.

Yıldırım, S. (2011). *Lisanslı Olarak Takım Sporun ve Bireysel Spor Yapan İle Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Yüksel, G. (1997). *Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Algılarının Bazı Değişiklik Açısından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yüksel, G. (2004). *Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı*. Ankara: Asil Yayınları.

EKLER

EK 1: Anket Formu

ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Sevgili Öğrenciler;

Bu anket, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda yapmakta olduğum Yüksek Lisans Programı gereğince yapılmaktadır. Cevaplarınız gizli tutulacaktır. Sorular vereceğiniz cevapların doğruluğu, anketin gerçekçiliği açısından önemlidir. **Elde edilen bulgular kesinlikle başka bir amaç için kullanılmayacaktır.**

Samimi cevaplarınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Cansu ÇAMUR

1- Doğum Yeriniz.....

2- Yaşınız.....

3- Cinsiyetiniz : E () K ()

4- Eğitim Durumunuz :

- a) İlköğretim I. Kademe
- b) İlköğretim II. Kademe
- c) Lise

5- Ailenizin aylık gelir durumu ne kadardır?

- a) 0 - 450 TL
- b) 451 – 750 TL
- c) 751 – 950 TL
- d) 951 – Yukarı

6- Annenizin ve Babanızın Eğitim Durumu:

	ANNE	BABA
Okur-Yazar Değil		
İlkokul Mezunu		
Ortaokul Mezunu		
Lise Mezunu		
Üniversite Mezunu		
Diğer, Belirtiniz		

7- Annenizin Mesleği Nedir?

.....

8- Babanızın Mesleği Nedir?

.....

9- Kardeş Sayınız Nedir?

.....

10- Engeliniz Nedir?

- a) Ortopedik Engelli
- b) İşitme Engelli
- c) Görme Engelli
- d) Konuşma Engelli

11- Engelinizin Gerekçesi Nedir?

- a) Doğuştan
- b) Tıbbi Hata
- c) Trafik Kazası
- d) Diğer, Belirtiniz.....

12- Ne Kadar Süredir Engellisiniz?

- a) Doğuştan
- b) 0 – 2 yıl
- c) 3 – 5 yıl
- d) 6 – üzeri yıl

13- Anne, baba ve kardeşlerinizden sizden başka engelli olan aile bireyi var mı?
Birden fazla işaretleyebilirsiniz.

- a) Annem
- b) Babam
- c) Kız Kardeşim
- d) Erkek Kardeşim

14- Beden Eğitimi Derslerine katılıyor musunuz?

Evet () Hayır ()

15- Sportif Müsabakalarda mücadele ediyor musunuz?

Evet () Hayır ()

MATSON SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda her insanın zaman zaman yaşayabileceği bir takım durumlar maddeler halinde verilmiştir. Bu maddelerde belirtilen durumların hangilerinin size uygun olup olmadığına karar vererek işaretleyiniz. Bütün soruların cevaplandırılması gerekmektedir.

Cevaplarınız gizli kalacaktır. Teşekkürler.

Cansu ÇAMUR

		Bana Hiç Uygun Değil	Bana Pek Uygun Değil	Bana Biraz uygun	Bana Oldukça Uygun	Bana Tamamen Uygun
1	İnsanları güldürürüm.					
2	İnsanları korkuturum veya bir kabadayı gibi davranırım.					
3	Kolayca sinirlenirim.					
4	Sık sık yakınırım ya da şikayet ederim.					
5	Başka biri konuşurken konuşurum (konuşmasını keserim).					
6	Bana ait olmayan eşyaları izinsiz alırım ya da kullanırım.					
7	İnsanlarla konuşurken onların yüzüne bakarım.					
8	Birçok arkadaşım var.					
9	Öfkeli olduğüm zaman tokat atarım ve ya vururum.					
10	İncinmiş bir arkadaşıma yardım ederim.					
11	Üzgün bir arkadaşımı neşelendiririm.					
12	Diğer çocuklara tehdit eder gibi davranırım.					
13	Bir başkası iyi bir şey yaptığında öfkelenirim ya da kıskanırım.					
14	Bir başkası iyi bir şey yaptığında mutlu olurum.					
15	Verdiğim sözleri tutmam (sözümde durmam).					
16	İnsanlara hoş göründüklerini söylerim.					
17	İstediğim bir şeyi almak için yalan söylerim.					
18	İnsanları kızdırmak için onlara sataşırım.					

		Bana Hiç Uygun Değil	Bana Pek Uygun Değil	Bana Biraz uygun	Bana Oldukça Uygun	Bana Tamamen Uygun
19	İnsanlara yaklaşip bir sohbet başlatabilirim.					
20	Biri benim için bir şey yaptığında mutlu olurum ve teşekkür ederim.					
21	İnsanlarla konuşmaktan korkarım.					
22	İyi sır saklarım.					
23	Nasıl arkadaş edinileceğini bilirim.					
24	Bile bile diğerlerinin duygularını incitirim (diğer insanları üzmeğe çalışırım).					
25	İnsanlarla dalga geçerim.					
26	Arkadaşlarımı savunurum.					
27	İnsanlar konuşurken onlara bakarım.					
28	Sahip olduklarımı başkalarıyla paylaşırim.					
29	Diğer insanlardan daha iyiymişim gibi davranırım.					
30	Duygularımı belli ederim.					
31	İnsanlar benimle uğraşmadığında bile, uğraştıklarımı zannederim.					
32	İnsanları rahatsız edici sesler çıkartırım (geğirmek, burnumu çekmek gibi).					
33	Çok yüksek sesle konuşurum.					
34	İnsanlara isimleriyle hitap ederim.					
35	İnsanlara yardım teklif ederim.					
36	Başkalarıyla konuşurken sorular sorarım.					
37	Arkadaşlarımı sık sık görürüm.					
38	Yalnız başıma oynarım.					
39	Birini incittiğimde üzülürüm.					
40	Oyunlarda diğer çocuklara katılırım.					
41	Sık sık kavga ederim.					
42	Başkalarını kıskanırım.					
43	Benimle iyi geçinen insanlara iyi davranırım.					
44	Başkalarına hal hatır sorarım.					
45	Başkalarının yanında haddinden fazla kalırım (bu onları sıkır).					
46	Diğer insanların şakalarına ve anlattıkları komik öykülere gülerim.					
47	Birileriyle şakalaşırken onları incitirim.					